LOUIS GARDEL
Traducere de SANDA MIHĂESCU-CÂRSTEANU
Zorii celor preaiubiti
EDITURA PARALELA 45
Colecţia „Romanul mileniului III" este coordonată de Mircea Martin
Director general: Călin Vlasie Director editorial: Mircea Martin Redactor-şef: Gheorghe Crăciun
Redactori: Crenguţa Năpristoc, Corneliu Radu Coperta: Done Stan Tehnoredactor: Florin Paraschiv Prepress: Viorel Mihart
UAurore des bien-aimes e Éditions du Seuil, 1997
Toate drepturile asupra acestei versiuni aparţin Editurii Paralela 45, 2002 Piteşti Bucureşti Braşov Cluj-Napoca
ISBN 973 – 593 – 635 – 6

Grijile îi leagă pe oameni de atâtea lucruri, dar pentru mine singura grijă aici pe pământ este prietenia unei fiinţe nobile – care s-ar plasa asemenea unui Spirit între două corpuri distincte;

cele două corporalităţi ale noastre ar fi două trupuri, dar Spiritul lor ar fi Unul.

Bashshâr

Prin circumcizie devenim bărbaţi şi, de asemenea, oameni ai lui Dumnezeu, vrednici să purtăm armele în slujba credinţei.

În ziua în care prinţul Soliman, pe atunci în vârstă de unsprezece ani, a fost circumcis în palatul vechi în mijlocul unei revărsări de splendori, la cazarma din Galata erau circumcişi o sută de băieţi care fuseseră adunaţi de la graniţele Imperiului, de la necredincioşi. Printre ei se găsea cel care a primit cu această ocazie numele de Ibrahim, ales la întâmplare din Coran, cum era obiceiul.

Nu se văzuseră niciodată, nu se cunoşteau încă, acest nou Solo-mon, care va fi numit mai târziu Magnificul, şi acest nou Abraham, care va fi numit mai întâi Favoritul, apoi Ucisul. Dar încercau amândoi aceeaşi teamă de pumnalul ce spintecă pielea şi, amestecată cu această frică, aceeaşi mândrie a unei schimbări care, de luni de zile, fuseseră învăţaţi că era cu mult mai importantă decât naşterea lor.

Nu ştiau aceşti doi copii că prietenia lor, îmbinarea talentelor lor şi măreţele fapte pe care le vor înfăptui astfel vor face înconjurul lumii. Se îndreptau spre cuţitul imamului. Pe Soliman îl escortau cămăraşi care îl ţineau strâns de braţe. Ibrahim strângea în palmă o

scoică pe care o culesese din praful curţii.

În afara tremurului pe care îl simţeau şi pe care îl ascundeau din mândrie, cu o egală grijă pentru păstrarea demnităţii, nu aveau nimic în comun.

Soliman era descendentul lui Osman, întemeietorul dinastiei otomane, strănepotul lui Mahomed Cuceritorul, care luase Con stantinopolul de la bizantini, nepotul lui Baiazid – sultanul care domnea –, fiul lui Selim, guvernatorul Trebizondei, care era fiul lui Baiazid. La un moment dat, în timp ce, reţinându-şi lacrimile, aştepta lângă mama sa să fie dus la sacrificiu, un stol de corbi s-a aşezat pe acoperişul pavilionului. Strigătele lor l-au făcut să tresară, în ciuda rigidităţii pe care i-o impuneau hainele de ceremonie. Părea că păsările negre îşi bat joc cu cruzime şi de slăbiciunea lui de copil fricos, şi de rangul lui de prinţ. Rugase să se amâne ceremonia pentru a doua zi, dar cu o voce atât de joasă încât nimeni nu-l auzise.

În acelaşi moment Ibrahim tropăia în mijlocul cetei de paji. Eunucii care-i împingeau spre sala în care bărbaţi cucernici îşi ascuţeau instrumentele îi ocărau. „Fricoşii, ameninţau ei cu râsete foanfe, or să fie scopiţi”.

Ibrahim era agil, mai înalt decât camarazii lui, mai puternic. Din zece salturi putea să atingă zidul de împrejmuire, să escaladeze schelăria din trunchiuri de eucalipt care fusese ridicată pentru repararea unei spărturi, să sară, să fugă, să dispară prin labirintul dughenelor şi al caselor de lemn. Cine l-ar fi remarcat? Vorbea turca şi greaca, o rupea pe italieneşte. S-ar fi îmbarcat pe o cara-velă genoveză. S-ar fi întors acasă. Refuza ca trupul să-i fie stigmatizat. Refuza să fie mutilat.

Ibrahim se născuse pescar, fiu de pescar într-un sat sărac din apropiere de Corfu. Răpit de piraţi din Alger, fusese vândut mai întâi unei văduve din Manissa. Această femeie a înţeles că sclavul ei copil avea calităţi excepţionale. Inteligenţa, spiritul de dreptate, fermitatea caracterului, naturaleţea i se citeau în trăsăturile feţei şi în întreaga fiinţă în aşa fel încât frumuseţea sa părea o calitate spirituală. L-a scutit să lucreze pământul şi i-a cerut fostului scrib al unui beglerbeg căzut în dizgraţie să-l înveţe să citească turceşte. N-o făcea din pură bunătate. Această femeie îşi urmărea propriul interes. Pe mânzul cu forme armonioase care galopează pe câmpie înaintea semenilor săi stăpânul îl înconjoară cu îngrijiri deosebite. Un om valorează mai mult decât un

cal. Poate aduce mai mult câştig. Văduva avea ideea ei: să-l facă pe micul grec să ajungă la şcoala de paji.

Acolo, pe malul Bosforului, în vecinătatea palatului în care domnea Marele Stăpân, se formau, pentru a sluji Imperiul, tinerii creştini pe care guvernatorii provinciilor, ajutaţi în această misiune de un ienicer şi de un funcţionar, îi alegeau din sate. Arareori aceste trei personaje trebuiau să facă uz de forţă pentru a-i smulge din sânul familiilor lor pe copiii pe care îi aleseseră. Recrutaţi şi ei în acelaşi mod, puterea lor era pentru bieţii săteni un motiv foarte bun de a nu se împotrivi. Mai degrabă s-ar fi bătut pentru a li se lua fiii.

De mai bine de un secol, administraţia Imperiului şi cadrele armatelor sale erau încredinţate acestor copii adunaţi. Convertiţi ia Islam, bine educaţi şi antrenaţi, ei constituiau pentru Sultan o cohortă de slujitori competenţi, mai devotaţi decât ar fi fost nobilii turci. El putea, fără să întâmpine rezistenţă, să-i ridice în posturile cele mai înalte şi, la cea mai mică greşeală, să-i trimită la moarte. La prima comisie de recrutare organizată la Manissa, văduvei nu i-a fost deloc greu să-şi impună protejatul.

Dus la Istanbul şi dat pe mâna eunucilor albi care îi dirijau pe paji, Ibrahim a înţeles imediat că destinul lui depindea de acum înainte doar de el. Dar era încă prea tânăr şi prea lipsit de experienţă pentru a avea ambiţii înalte: nimic din ceea ce trăise şi din ceea ce-l înconjuranu-i permitea să-şi imagineze puterea, realitatea puterii. Vedea, desigur, cortegiile celor puternici care treceau pe Hipodrom, vedea faţadele palatelor, grădinile de lalele, turbanele strălucitoare, armele, caii turkmeni cu valtrapuri de argint. Ce era în spatele acestor parade? Cine le poruncea? Cum puteai deveni beneficiarul lor? Nu asculta basmele camarazilor săi, cărora le plăcea să-şi înfierbânte mintea cu poveşti despre ascensiuni fulgerătoare. Nu era influenţabil. Observa. Nu credea în acele poveşti în care, de la o zi la alta, umilitul se metamorfozează în stăpân. Totul depindea de el. Totul se va datora propriilor sale resurse, învăţă să calculeze şi să tragă cu arcul. Spiritul lui, mâna lui, corpul lui se supuneau exerciţiilor pe care le ordonau învăţaţii şi soldaţii însărcinaţi să-l formeze. Să recite versete din Coran, să scrie în limba arabă, să galopeze pe deşelate, să mânuiască lancea, pe toate se înverşuna să le facă la perfecţie. Fiecare zi, fiecare oră îi dădeau satisfacţie, aducând o nouă dovadă a superiorităţii lui. Aceasta nu-l îndemna nici spre visare, nici spre iluzii. Valoarea lui îi era imediat

evidentă. Era capabil să fie, în toate şi întotdeauna, cel mai bun, dar şi să înlăture invidia pe care ar fi stârnit-o perfecţiunea lui. Profesorii şi colegii îl respectau. Plăcea şi în acelaşi timp intimida un pic.

În curtea cazărmii un paj, în spatele lui, începe să urle: nu vrea să fie mutilat. Se aruncă în genunchi şi o imploră pe Maica Domnului. Eunucii se reped. Ibrahim, cuprins de panică, sare spre zid. E prins înainte să ajungă. Dă din mâini şi din picioare. E ţintuit la pământ. Se sufocă sub greutatea celor trei bărbaţi care cântăresc, fiecare, de două ori mai mult decât el. Îi leagă mâinile la spate. Îi împiedică picioarele cu o funie de cânepă şi îl târăsc în sala scundă. Un bătrân indiferent îi îndepărtează tunica. Sângele ţâşneşte. Îşi zăreşte camarazii, prăbuşiţi în penumbră, gemând şi ţinându-şi cu amândouă mâinile câte o cârpă între coapse. El va rămâne însă în picioare. N-a dat drumul din mână scoicii. Marginile zimţate i s-au implântat în palmă”.

A uitat figura mamei lui. Aproape că a uitat-o şi pe cea a binefăcătoarei lui din Manissa. Ceea ce nu va uita niciodată va fi caracterul precar al existenţei sale. Ea nu valorează mai mult decât cea a unui animal. Poate să-i fie răpită dintr-o clipă într-alta, violent, fără drept de apel. Are treisprezece ani. Este singur. Moartea planează asupra lui.

Moartea planează în aceeaşi măsură şi asupra lui Soliman. După circumcizie, a fost luat din serai, unde trăise sub protecţia mamei lui, Hafsa Hatun, al cărei singur fiu era. Sultanul, bunicul lui, l-a înzestrat cu o casă cu guvernor, preceptori, gardă de ieniceri şi o mulţime de slujitori. împlineşte unsprezece ani, apoi doisprezece, apoi treisprezece. Tatăl lui, pe care de-abia îl cunoaşte, exact atât cât să se teamă de mâniile sale, administrează provinciile sau luptă în depărtări. Unchii lui dau târcoale tronului. Fraţii lui vitregi îl privesc chiorâş, sau mai degrabă clanurile pe care mamele le formează în jurul lor, din străfundurile haremului. Nimic nu-l recomandă pentru puterea supremă. Dar nimic nu-l împiedică să poată ajunge la ea într-o zi. În tradiţia otomană, nu fiul mai mare al padişahului este cel care primeşte succesiunea. De drept, ea revine bărbatului celui mai în vârstă al stirpei. De fapt, ea ajunge în mâinile celui care se impune prin forţă. Instalat în Palat, îndărătul Porţii de Mijloc, el îi va da pieirii pe toţi aceşti unchi, fraţi, fii, nepoţi, veri care ar putea să-i ameninţe legitimitatea. Această lege a paricidului a fost instituită de Mahomed al II-lea Cuceritorul, cu scopul, aşa cum a proclamat-o în înţelepciunea

lui, de a asigura liniştea lumii. Ceea ce nu-l împiedică defel pe niciun pretendent să încerce, chiar înainte ca tronul să fie vacant, să-şi croiască drum suprimându-şi rudele care îl incomodează.

Copilul ştie bine că preferinţa pe care o arată pentru el bunicul său Baiazid nu-i oferă nicio garanţie, că, dimpotrivă, face din plăpânda lui persoană o ţintă care trebuie doborâtă înainte de toate. De la mama sa, din serai, a învăţat neîncrederea. Acum, pentru a supravieţui, a făcut din asta o lege. Scrutează chipurile şi pândeşte gesturile slujitorilor, soldaţilor, eunucilor şi chiar ale bătrânilor cucernici care-l însoţesc peste tot. În baie, gol şi dezarmat, la masă, în camera sa, unde se văd mişcându-se umbre, el veghează. De la cine va veni lovitura? Ce formă va avea? Există pumnalul, otrava pusă în mâncare, otrava care se respiră, accidentele provocate la vânătoare, pe coline sau pe Bosfor, când bărcile se răstoarnă. Există şnururile de mătase cu care muţii seraiului te strangulează la un colţ al coridoarelor întunecoase.

Noaptea visează că un ac îl străpunge între coaste până în inimă. Urlă. Slujitorii aleargă. Tace. Rămas din nou singur, se roagă. Dumnezeu este unicul ajutor. Repetă neobosit numele Lui. Adoarme recitând poeme mistice.

Te doresc… Toate bunurile care-mi erau de trebuinţă le-am primit, în afara Celui care mi-ar înflăcăra extazul în plin supliciu!… *Zorii celui preaiubit s-au ivit din noapte*; *strălucesc şi nu vor* cunoaşte *apusul*. *Dacă zorii zilei se ivesc noaptea*, *zorii inimilor nu vor asfinţi nicicând*".

Când mama sa îl vizitează, precedată de aga eunucilor negri, îi spune: „Tu vei fi cel care va domni". Plânge în braţele ei. Soarta lui îl îngrozeşte. Nici chiar o slăbiciune extremă, abandonul, renunţarea nu pot să-l scape de fatalitatea unei naşteri care l-a adus pe drumul puterii. Ca să-l consoleze, Hafsa Hatnu îi aminteşte de toţi aceia, sclavi şi oameni devotaţi cauzei sale, pe care ea a avut grijă să-i aşeze în apropierea lui:

— Din partea lor n-ai a te teme de nimic. Fii susţinătorul lor fidel şi, ca să te protejeze, ei îşi vor da şi viaţa.

O crede pe mama sa, vrea să o creadă. Dar nu se poate împiedica să nu fie bântuit de această certitudine: de la cei mai apropiaţi trebuie să se teamă de ce-i mai rău. Născut în Palat, ştie din instinct excesele la care vecinătatea puterii, absolute îi împinge pe oameni: devotament de câine, josnicie de câine, ca două feţe ale aceleiaşi patimi.

Este un copil tăcut şi ascultător. Refugiul său este studiul, şi mai

sunt şoimii săi. Trăiesc în apartamentele lui, el îi hrăneşte şi îi pune să zboare în fiecare zi. Uneori este apucat de furii violente. Atunci le aruncă în cap celor care sunt în jurul lui cărţi şi pene de scris, tot ce-i cade în mână. Strigă că este prinţ, nepotul

— Vezi nota autorului de la sfârşitul volumului.

Marelui Stăpân, viitorul suveran al Imperiului. Glasul lui tremură de orgoliu. Guvernorul îl bate. Se închide în tăcere şi supunere. Pe furiş îşi priveşte încheieturile prea fine ale mâinilor. Le înfundă în manşonul de blană. Strânge pumnii. Afară, zăpada cade peste pavilioanele palatului Topkapî, peste gazelele din parc încremenite de frig, peste Marmara, cu apele sale întunecate.

Soliman are paisprezece ani şi Ibrahim şaisprezece când se întâlnesc pentru prima dată. Pajii sunt aliniaţi în cea de-a doua curte a Palatului, în faţa armurăriei, odinioară biserică a Bizanţului. Armele turceşti sunt cele mai noi şi mai de temut: niciun suveran creştin sau şiit nu are bombarde de un calibru şi cu o bătaie atât de mari încât să poată rivaliza cu tunurile otomane. Toţi pajii ştiu acest lucru. Ibrahim este mândru că stă sprijinită de o asemenea forţă.

A părăsit în zori cazarma din Galata împreună cu camarazii lui, sub conducerea eunucilor. Aceştia, aliniindu-i în faţa armurăriei, le-au ordonat să rămână nemişcaţi. Şi rămân absolut imobili. Padişahul îi va trece în revistă. De o săptămână se pregătesc pentru acest eveniment. După circumcizie, amintire veche despre care nu le place să vorbească, este cel mai important eveniment din viaţa lor. Cuţitul i-a făcut musulmani, privirea Sultanului îi va face turci. Şi cine nu-şi doreşte să fie turc, cine nu speră să participe, cu visele sale de glorie, la ascensiunea Imperiului, de pe acum cel mai admirat şi mai temut din lume?

Cu privirea aţintită înainte, Ibrahim devorează splendorile care-l înconjoară. Tăcerea mai cu seamă este magnifică. Chiar şi caii spahiilor parcă lovesc pământul mai încet decât de obicei, ca şi cum, la trecerea prin Poarta Imperială, potcoavele de fier ale copitelor s-ar preface într-un material mătăsos. Adineauri, defilând pe sub această Poartă, îndreptându-se în mijlocul camarazilor săi spre Poarta Salutului, prin care se pătrunde în cea de-a doua incintă, Ibrahim şi-a întors ochii de la altarele de granit pe care călăul expune capetele vizirilor executaţi din ordinul Sultanului. Câţi grumaji însângeraţi nu au stat pe aceste pietre, menite să dea pildă? în cazarma din Galata,

seara, după serviciu, eunucii se distrează înşirând, pentru elevii lor, numele acestor slujitori de rang înalt pe care un cuvânt ieşit din gura Marelui Stăpân i-a prăbuşit din opulenţă în moarte. „Când veţi ajunge să primiţi onoruri, amintiţi-vă de ei. La primul pas greşit, la cea mai mică bănuială că aţi făcut un pas greşit, călăul vă va scurta cu un cap. Judecata Sultanului este iute şi nemiloasă. Ea se abate ca un uliu. Dumnezeu îl luminează". Şi când pajii se plimbă pe străzile oraşului, sacagiii îi sfătuiesc râzând să aibă întotdeauna testamentul asupra lor de îndată ce vor fi în slujba Palatului. Dar eunucii au fost deja scurtaţi, şi cu toate acestea nu sunt la adăpost de secure. Iar sacagiii vor muri sacagii. În timp ce aşteaptă, împietrit în faţa armurăriei, Ibrahim nu se gândeşte la moarte, sau, dacă o face, se gândeşte ca la o înălţare la ceruri, o încoronare a unui mare destin.

Soliman, cu şoimul pe mână, este aşezat pe un covor sub arcada de piatră a pavilionului său. Aşteaptă, înconjurat de cei ce ţin de casa lui, să vină un cămăraş să-l roage să se alăture cortegiului bunicului său. Nu se nelinişteşte. Să aştepţi cu o figură calmă este o ştiinţă de prinţ, o parte din rolul pe care îl interpretează cu plăcere. Gândurile îi hoinăresc. Nimeni nu-i cere să poruncească sau să se supună. E liniştit.

O oră mai târziu, săltând pe un armăsar alb în spatele lui Baiazid, defilează prin faţa lui Ibrahim. În timp ce Sultanul înaintează pentru ca cel de-al treilea vizir să-i prezinte contingentul de paji, Soliman se ridică în scări ca să verifice dacă sclavul care, în rând, îi depăşeşte pe ceilalţi cu o jumătate de cap îi seamănă atât de mult cât i s-a părut la prima vedere.

Baiazid, cu voce tare, rosteşte câteva vorbe prin care îşi exprimă satisfacţia, apoi bombăne că pajii sunt prea graşi. Soliman, în schimb, socoteşte că cel asupra căruia îi căzuse privirea o clipă este prea palid şi se aşază din nou în şa.

Ibrahim nici n-a clipit în timpul acestui examen. Totuşi, este, parcă, îmbătat de dorinţe: să aibă acest cal cu coama lungă, acest harnaşament încrustat cu pietre scumpe, acest şoim pe mână, acest turban galben tras până la sprâncene, acest nas osos de călăreţ al stepei, această privire plictisită, panaşul de deasupra lor. Ar vrea să fie acest tânăr prinţ. Ar vrea atât de mult, încât, preţ de o secundă, uitându-şi de sine, chiar este.

Dar deja cortegiul Sultanului se pune în mişcare. Baiazid s-a hotărât să meargă la vânătoare. În mărinimia sa, îl împuterniceşte pe

aga eunucilor să răsplătească zece paji merituoşi: ei vor avea privilegiul să-l însoţească la vânătoare. Ibrahim este primul chemat, în timp ce curtenii suitei imperiale galopează, rânduiţi, aşa cum o cere protocolul, după rang, în jurul descendentului lui Osman, el aleargă în spatele lor prin praf.

Când Sultanul şi cei din preajma lui ajung în vârful colinei de unde li se va da drumul păsărilor de pradă şi se opresc, învăluiţi în aburii cailor înspumaţi, el mai gâfâie încă în câmpie, alergând în zigzag printre stejarii tineri. Crengile îl plesnesc peste faţă. Nu se fereşte.

Ajuns pe culme lângă bunicul său, Soliman îi scoate şoimului gluga. Pasărea, nemâncată de trei zile, stârnită de nervozitatea transmisă de mâna stăpânului său, îşi ia zborul înaintea şoimului Marelui Stăpân. Clocotind de mânie, Baiazid se întoarce şi, cu cravaşa, îl biciuieşte peste obraz pe nepotul său.

II

Ibrahim inspiră încredere. Este un dar pe care se bizuie din instinct, de care se foloseşte fără să-şi dea seama. E de la sine înţeles. Atunci când un eunuc din cazarmă îi propune să caligrafieze texte pentru o persoană pe care nu o numeşte, dar a cărei poziţie înaltă, din perifrazele în care îşi învăluie oferta, poate fi bănuită, Ibrahim crede că eleganţa scrisului său este cea care a făcut să fie ales.

Este scutit de exerciţii. I se dă o cămăruţă izolată. Copiază pe pergament, din volume preţioase, poeme unde sunt aşezate semne de carte. Toate aceste versuri laudă dulceaţa unei iubiri unice. Ibrahim le găseşte, cu timpul, monotone şi se amuză să schimbe un cuvânt ici şi colo. Cum nimeni nu pare să remarce, se încumetă la modificări mai însemnate. Nimic nu-i este mai uşor decât să imite aceste incantaţii codificate. E o chestiune de cadenţă, şi el poate folosi orice cadenţă.

A ghicit că lucrează pentru o femeie din harem care speră să-şi convingă stăpânul să n-o iubească decât pe ea. Se îndoieşte că va reuşi. Totuşi, în unele seri, i se întâmplă să recitească cu voce scăzută aceste imnuri duioase şi să se emoţioneze. Până acum n-a avut parte de afecţiunea nici unei femei. Târfele din port nu contează. Din cauza asta s-a asprit. Îi lipseşte o jumătate de univers; o nostalgie confuză.

Într-o zi, eunucul îi aduce texte de un cu totul alt gen: răvaşe scrise de o mână stângace, care acuză, denunţă, previn. Persoanele din aceste răvaşe sunt indicate cu denumiri se animale: hiena vârstnică,

hiena mezină, vipera, leul, şoimul. Intrigile seraiului sunt prea numeroase şi ajung la cazarma pajilor prea deformate pentru ca Ibrahim să poată descoperi despre cine e vorba. De altfel, nici nu încearcă să înţeleagă. A şti este o forţă, a şti să ignori, de asemenea. Sub ochiul bănuitor al eunucului, el se mulţumeşte să transcrie mesajele pe curat, eliminând greşelile. Regretă poemele. I-o spune eunucului. Acesta răspunde:

— Copiile astea aduc un câştig mai mare.

Îi dă lui Ibrahim un ducat de aur şi adaugă:

— O să mai primeşti şi alţii. Dar, dacă vorbeşti, te strâng de gât cu mâinile mele.

Ibrahim nu răspunde. Ştie că bătrânul este doar o verigă din lanţul care duce din serai până la cazarma din Galata. Castratul, desigur, câştigă mult şi riscă mult, mai mult în orice caz decât el, un paj printre alţi două sute de paji, a cărui existenţă este ignorată în palatul Marelui Stăpân.

Atunci când Soliman împlineşte vârsta de 15 ani, bunicul său, Sultanul, îl numeşte guvernator de provincie, aşa cum este obiceiul. Baiazid îşi doreşte nepotul aproape de Istanbul ca să-l poată supraveghea sau, dacă va fi cazul, să recurgă la el împotriva uneltirilor celor trei fii ai săi care, fiecare în parte, aspiră să-i ia locul. îl trimite la Bolu. Dar Ahmed, primul născut dintre fii, protestează şi ameninţă: Bolu se află între fieful său de la Amasiah şi Istanbul. Nu poate tolera ca drumul spre capitală să fie în stăpânirea fiului fratelui său Selim. Sultanul tergiversează, apoi cedează. îl recheamă pe Soliman la Istanbul. Hafsa Hatun, mama lui, este fiica hanului tătarilor din Crimeea. Ea face în aşa fel ca tânărul să fie trimis în ţinuturile sale. Aici se va afla departe de tron, dar în siguranţă, la adăpost de intrigile criminale ale pretendenţilor. Padişahul îl cheamă pe Soliman în faţa Divanului şi îl anunţă că binevoieşte să-i acorde rangul de guvernator al Teodosiei, pe ţărmurile Mării Negre. Îi încredinţează o scrisoare destinată hanului tătarilor, bunicul său după mamă, în care subliniază de mai multe ori poziţia acestuia de supus fidel al Sultanului Sultanilor. Soliman aprobă, se înclină, sărută mâna Marelui Stăpân. Îşi ia rămas-bun de la mama lui: ea îl binecuvântează plângând. Galera care îl va duce îl aşteaptă în faţa palatului, la debarcaderul de la capătul seraiului. Urcă, urmat de oamenii lui, fără să arunce nicio privire înapoi.

La Teodosia este sărbătorit ca unul de-al lor. El rămâne nepăsător, refuză darurile, îşi ascunde surescitarea pe care i-o stârnesc luptele şi cursele pe care hanul Mengli-Ghirai le organizează în onoarea lui. Are sânge tătăresc în vine, sânge de conducător, şi asta ajunge ca să facă din el alesul soldaţilor şi al mulţimilor care îl aclamă. Doar să ordone, şi ei se vor supune. Doar să se ridice, şi ei îl vor urma, vor lupta sub steagul său, vor muri pentru a-l apăra. Însă trebuie să le impună faptul că este diferit de ei, esenţa sa superioară. Cu toată tinereţea lui, la Teodosia el încarnează stirpea lui Osman. Tătarii îl recunosc drept unul de-al lor, dar ei îi datorează în primul rând supunere.

Se află la post doar de câteva luni când primeşte un mesaj de ia mama sa: „Îi dictez celui mai de încredere scrib şi îi încredinţez celui mai viteaz călăreţ această veste: tatăl tău, Selim, a pus mâna pe arme împotriva Sultanului. Se spune de asemenea că în Asia unchiul tău Korkud se pregăteşte de revoltă. Vor avea loc bătălii. Poate că au şi început. Nu se ştie cine va birui. Fii foarte prudent şi fii gata, cu ajutorul lui Dumnezeu".

A doua zi, Selim ajunge la Teodosia în fruntea oamenilor care i-au mai rămas: trupele lui Baiazid le-au nimicit pe ale sale. Deşi înfrânt, nu şi-a pierdut nimic din semeţie. Lovitura pe care a îndurat-o nu i-a ştirbit hotărârea: să-i răpească în cel mai scurt timp tatălui său tronul, să-şi înlăture fraţii. Îi cere fiului său, sau mai degrabă îi porunceşte, să capete din partea tătarilor sprijin pentru cauza sa. Orgoliul, dorinţa de putere, violenţa lui Selim se năpustesc asupra lui Soliman ca un uragan. Îşi încordează puterile ca să nu se încline. Răspunde că trebuie să se gândească. Tatăl său tună şi fulgeră, apoi, descumpănit de rezistenţa tăcută a lui Soliman, schimbă tactica. îl linguşeşte: „Eşti un adevărat fiu al seminţiei de fier". Argumentează: „Soarta ta depinde de a mea. Nu vei fi împărat decât dacă voi domni eu mai întâi". Promite: „Îi voi înlătura pe fraţii tăi, voi face din tine unicul meu moştenitor". Soliman consimte atunci să negocieze o alianţă între Selim şi Mengli-Ghirai. Pactul este încheiat. Se benchetuieşte pentru a-l sărbători. Soliman stă între tatăl său şi bunicul său. Este tot atât de mare ca şi ei. N-a împlinit şaisprezece ani. Curând, Selim porneşte iarăşi spre noi lupte cu oameni, cai, arme şi aur tătăresc în sipetele lui.

În timp ce, pe ţărmurile Mării Negre, Soliman îşi împlineşte destinul de prinţ, la Istanbul soarta lui Ibrahim a făcut un pas

hotărâtor înainte. Hafsa Hatun, mama lui Soliman, a vrut să-l întâlnească pe scribul ei necunoscut şi, văzându-l, l-a cumpărat. Eunucul pajilor a propus să fie castrat ca să poată pătrunde în harem. Sultana s-a opus şi a protestat cu hotărâre: nici vorbă nu poate fi, sub niciun motiv. Eunucul a zâmbit şi şi-a frecat mâinile: o femeie de acest rang care îşi oferă un sclav de optsprezece ani întreg reprezintă o pradă perfectă pentru un şantaj profitabil. Dar bănuielile lui neruşinate sunt greşite. Grecul, atunci când a intrat în sală, nu a emoţionat femeia, ci mama: Hafsa Hatun a crezut că-şi vede fiul: aceeaşi talie, aceeaşi zvelteţe viguroasă, acelaşi ten de culoarea fildeşului, acelaşi aer hotărât şi rezervat, aceeaşi ţintă atunci când s-a apropiat să o salute. Dragostea ei, lipsită de obiect de când Soliman trăia departe de ea, se revarsă asupra acestui tânăr, ca şi cum el ar fi reîncarnarea celui absent. Aptitudinile şi onestitatea lui Ibrahim au consolidat din primul moment această atracţie. În câteva săptămâni, el devine persoana de care Hafsa Hatun poate să se lipsească cel mai puţin: el îi linişteşte inima mereu speriată, o luminează cu sfaturile sale, o face să râdă. Ea îi vorbeşte cu orice prilej despre fiul ei preaiubit. El o ascultă fără să obosească. Povestea maternă despre Soliman îl încântă.

— Tu eşti ca el, îi zice ea: fermecător, luminos şi puternic.

Mai înţelept decât ea, Ibrahim aranjează în aşa fel încât întâlnirile lor să aibă întotdeauna loc în prezenţa mai multor femei şi eunuci. I-a identificat pe aceia care o spionează pe Sultană. Ei sunt cei cu care se înconjoară. Prin ei, ca şi cum n-ar avea niciun amestec, obţine mai repede decât stăpâna sa informaţii despre cursul evenimentelor. Curând, orchestrator impecabil al intenţiilor lui Hafsa Hatun, redactează singur mesajele destinate lui Soliman. Călăreţii care le poartă părăsesc Istanbulul în goana mare. Ajung epuizaţi la Teodosia. Soliman a dat ordin să fie aduşi la el imediat, ziua ori noaptea. Desface răvaşul. Recunoaşte scrisul care i-a devenit la fel de familiar ca şi vocea mamei sale.

Citeşte: „Unchiul tău Ahmed s-a răsculat şi el. Se spune că a strâns forţe considerabile. Vestea tocmai a ajuns la Palat. Marele Stăpân i-a convocat pe viziri. Pare că şovăie în legătură cu atitudinea pe care ar trebui s-o ia”.

Două zile mai târziu: „Marele Stăpân a hotărât să facă apel la tatăl tău, Selim, pentru a-l ajuta să-l înfrângă pe Ahmed. Selim s-a pus

în mişcare cu trupele sale. îl aşteptăm”.

Apoi: „Tatăl tău Selim a intrat la revărsatul zorilor în oraş. La ora la care este scris acest mesaj, el se întreţine cu Marele Stăpân. Spiritele sunt extrem de agitate”.

După acest răvaş, Soliman rămâne fără veşti timp de două săptămâni. Nu mai poate dormi. O santinelă care strigă în toiul nopţii, tropăitul unui cal pe caldarâmul curţii îl fac să tresară. În public, niciun gest, niciun cuvânt nu lasă să i se bănuiască încordarea, îi primeşte pe solicitanţi, rezolvă treburile, le dă drumul şoimilor săi să zboare. Aşteaptă. Nişte negustori au povestit că Istanbulul este încercuit de ieniceri: niciun călăreţ nu intră şi nu iese fără un ordin anume al Marelui Stăpân. Când un curier soseşte în cele din urmă, prăfuit şi istovit, Soliman îi smulge din mână tocul în care este rulat pergamentul. E dis-de-dimineaţă. La lumina soarelui care răsare, află din condeiul lui Ibrahim, care nu există pentru el decât prin caligrafia sa, că Selim i-a ridicat pe ieniceri împotriva tatălui său, Baiazid. Bătrânul Sultan a abdicat în favoarea lui, apoi a luat drumul exilului spre Demotica, oraşul în care s-a născut. A murit în timpul călătoriei. „Este aproape sigur, urmează mesajul, că otrava a ajutat natura, dar fără vreo dovadă sau mărturie. Nu mai are importanţă. Faptul de netăgăduit este că tatăl tău ocupă tronul lui Osman. Informează-l despre asta pe Mengli-Ghirai şi ia-ţi măsurile necesare”.

Mesajele se succed din nou cu regularitate între Istanbul şi Teodosia. „Tatăl tău, Sultanul, a pus să fie strangulaţi, pentru liniştea Imperiului, unchiul tău Korkud, precum şi descendenţii lui pe linie bărbătească şi descendenţii pe linie bărbătească ai unchiului tău Ahmed. Se pregăteşte să pornească împotriva acestuia din urmă în fruntea ienicerilor. Oraşul şi provinciile sunt calme”. Apoi: „Allah – binecuvântat fie numele Lui – a îngăduit Sultanului să-l zdrobească pe rebelul Ahmed. Acesta nu şi-a pierdut viaţa în luptă. A murit de mâna călăului. De acum înainte, nimeni nu mai ameninţă tronul tatălui tău, gloriosul Selim. Mulţumirea este generală, bucuria – mare. Laudă lui Allah cel milostiv”.

La scurt timp după aceasta, o delegaţie debarcă la Teodosia. Vizirul care o conduce se prosternează în faţa lui Soliman şi îi întinde decretul prin care Selim îl numeşte pe fiul său guvernatorul Istanbulului. Trebuie să plece. Tătarii îl aclamă cu şi mai mult entuziasm decât la venire. Îi oferă pumnale, armăsari, femei. Bunicul

său, Mengli-Ghirai, îl însoţeşte până la corabie şi-i sărută mâinile. Mulţimea urlă.

La Istanbul, el este cel care trebuie să sărute mâinile tatălui său, într-o linişte desăvârşită, aşa cum este obiceiul la curtea otomană.

Războinicul Selim, de cum s-a descotorosit de rivali şi i-a înlăturat fără cruţare pe toţi cei despre care, indiferent din ce neam erau, ştia sau bănuia că i-au slujit pe aceştia, nu se gândeşte decât să plece din nou la luptă pentru a-şi întinde puterea, în numele lui Allah, atât de departe cât îl va purta vitejia lui. Îşi informează fiul şi îi dă instrucţiuni. Ele sunt scurte. Pot fi cuprinse într-un singur cuvânt: supunere.

Cu totul altă primire îi face Hafsa Hatun fiului său. îl ţine îmbrăţişat la piept până îşi pierde răsuflarea. Mai mult ca oricând, acest băiat născut din carnea ei, căruia îi mângâie chipul drag, este raţiunea ei de a trăi. A obţinut de la Selim dreptul să locuiască alături de fiul ei, în palatul guvernatorului. îl însoţeşte acolo. Ibrahim aşteaptă, nerăbdător. Hafsa Hatun îl cheamă. îl ia de mână şi-l conduce la Soliman.

— Iată-l pe cel graţie căruia am putut supravieţui fără tine, în mijlocul atâtor tulburări. Ţi-l dau. Nimeni nu va putea să-ţi ofere un dar mai preţios, nici măcar Sultanul.

De cum i-a fost dăruit lui Soliman, Ibrahim şi-a desfăşurat toate resursele pentru a-i fi pe plac. Viitorul lui depindea de acest lucru. Era animat de o chemare. Nu îl zărise până atunci decât de departe, în ocazii rare. Fusese de-ajuns ca să simtă o atracţie puternică. Fondul acestei atracţii îl reprezenta invidia, dar o invidie lipsită de gelozie. Se proiecta în acest prinţ, era fericit că el exista. Povestirile lui Hafsa Hatun, mesajele pe care le redactase, atâtea secrete împărtăşite sădiseră în sufletul său sentimentul unei complicităţi, în ciuda abilităţii grecului de a-şi pune în valoare calităţile care îl făceau remarcabil, chiar şi atunci când nu se străduia să fie astfel, prietenia dintre Soliman şi el nu se legă dintr-odată. Diferenţa dintre condiţiile lor sociale să îi stătea-n cale, ca şi neîncrederea lui Soliman. De altfel, chiar într-o societate în care este recunoscută drept o legătură puternică precum dragostea şi mai demnă de respect decât aceasta, poate oare prietenia să se nască de la prima apropiere? E nevoie de timp. Înclinaţia există de la început. Este o neliniște, o pornire afectivă care se fixează, nu se ştie de ce, o speranţă. Dar, lipsită de patima dorinţei,

ea are nevoie de nişte etape pentru a se afirma, a-şi contura traiectoria de la imboldul iniţial până la ultimul pas, indispensabil înfloririi sale, pentru a intra în rezonanţă cu sensibilitatea prietenului presimţit. Prietenia nu există dacă nu e împărtăşită.

Puţin câte puţin, Soliman se obişnui cu prezenţa acestui sclav pe care mama lui i-l dăruise ca să-l urmeze pas cu pas. Ibrahim, în prezenţa prinţului, făcea în aşa fel încât să se deosebească de ceilalţi slujitori. Ieşea în evidenţă cu atât de puţină ostentaţie încât acest lucru părea o prerogativă naturală. Soliman ajunsese să scruteze cu privirea şirurile de paji atunci când nu-l vedea şi, dacă Ibrahim fusese reţinut departe de el, chiar să ceară să fie căutat. Eunucii alergau prin săli şi grădini. Grecul era adus. Soliman, pentru a justifica această mică tevatură, îi adresa câteva vorbe. Nu era nimic important, fraze banale, în realitate expresia golului pe care-l lăsase absenţa lui Ibrahim.

Soliman se străduia din răsputeri să asigure guvernarea capitalei, într-o zi, sultanul îl felicita peste măsură pentru zelul lui. A doua zi, jignit în atotputernicia lui de iniţiativele fiului şi furibund dintr-odată, îl copleşea cu injurii fi ameninţa să-i pedepsească impertinenţa. Sfâşiat între nevoia de a se afirma şi teama pe care i-o inspira tatăl său, tânărul suferea şi tremura. Mereu la pândă, închis în sinea lui, invidia dezinvoltura pe care o afişa Ibrahim. Cum să facă pentru a se comporta şi el la fel? Lăsă să-i scape câteva mărturisiri cu jumătate de gură. Se minună că este înţeles imediat şi cu atâta delicateţe. Fiindcă Ibrahim, în loc să se arate înduioşat de necazurile lui, părea să le înţeleagă, ca şi cum ar fi fost ale sale, să jongleze cu ele, să le schimbe în tot atâtea piese dintr-un joc ale cărui reguli suple, schimbătoare, multiple, scăpaseră spiritului rigid al lui Soliman. Grecul îi uşura povara.

Într-o seară, Hafsa Hatun a venit în persoană să-l caute pe Ibrahim în cotlonul în care dormea. Era speriată şi grăbită. Aflase că Selim îl convocase pe mutul care îi strangulase pe Korkud, pe fiii şi nepoţii lui. L-a târât pe Ibrahim până la apartamentul lui Soliman, l-a trezit pe acesta din urmă şi i-a poruncit grecului să-i ia locul. Soliman a protestat: dacă mutul trebuia să vină, el îşi va face treaba şi, de altfel, a adăugat el, dacă tatăl său hotărâse să-l înlăture, acest subterfugiu nu-l va salva. Dar Ibrahim a declarat că aprobă prudenţa Sultanei. Considera o onoare eventualitatea de a muri sub înfăţişarea stăpânului său.

Sultanul mai avea trei fii în afară de Soliman. În noaptea aceea, cel care a pierit a fost unul dintre ei, se zice că Murad. Temerile lui Hafsa Hatun nu s-au risipit. îl cunoştea pe Selim, accesele lui de furie, neîncrederea cumplită care îi alimenta cruzimea, îl ştia capabil să-i suprime, orice s-ar fi petrecut în urma lui, pe toţi copiii săi de sex bărbătesc, posibili rivali la putere. îl rugă pe Soliman să-l ţină pe Ibrahim lângă el în fiecare moment şi în fiecare loc. Asemănarea fizică dintre ei, care s-ar accentua dacă sclavul ar fi îmbrăcat în senior, ar permite ca, în caz de pericol, loviturile destinate prinţului să se îndrepte asupra dublurii sale. Soliman a găsit ideea stupidă. Vedea în asta o fantasmagorie a spiritului neliniştit al mamei sale. Ibrahim gândea ca şi el. Dar îi plăcea să trăiască confundat cu puternicul său prieten. L-a convins să se preteze la acest joc. Au devenit astfel inseparabili. În afară de ceremoniile la care protocolul cerea ca Soliman să fie în persoană în rândul întâi – şi când Ibrahim veghea în picioare, cu doi paşi în urmă – erau peste tot nedespărţiţi. Când traversau Hipodromul, galopând cizmă lângă cizmă, doar un apropiat al casei ar fi fost capabil să îi deosebească.

Înainte să pornească în campanie împotriva celui mai periculos duşman al său, sefevidul Persiei, şahul Ismail, şi mai apoi, într-un iureş, la cucerirea Siriei şi a Egiptului, Selim, exasperat de popularitatea fiului său şi temându-se să-l lase stăpân al capitalei în timp ce el lupta departe, l-a numit guvernator al Manissei, în regiunea Mării Egee. Firește, Soliman l-a luat pe grec cu el.

Ibrahim, abia debarcat, i-a făcut o vizită văduvei, prima care îi descoperise calităţile. Asemenea tuturor persoanelor atrase de putere, el nu uita niciodată o binefacere, şi nici vreo ofensă, de altfel. Văduvei i-a venit greu să recunoască în acest tânăr splendid pe micul pescar care îi fusese vândut de piraţii berberi. Reuşise cu mult peste speranţele ei. Pentru a-l flata şi, în acelaşi timp, pentru a se pune în valoare, l-a asigurat de contrariul. Apoi s-a tânguit de vitregiile sorţii. Ibrahim i-a cumpărat domeniul, a pus să i se reclădească locuinţa şi i-a lăsat uzufructul. Nu ţinea la banii pe care generozitatea lui Hafsa Hatun şi a lui Soliman i-i procurau. Dimpotrivă, a-i cheltui îi aducea mari satisfacţii. Fusese o marfă care se cumpără. A dobândi, a risipi însemna mai mult decât o revanşă: era o beţie a libertăţii.

Soliman, de asemenea, s-a simţit liber la Manissa. De la vârsta de unsprezece ani trăia sub diverse constrângeri. Scăpat de sub tutela

redutabilă a Sultanului, tatăl său, pe care o suportase timp de un an la Istanbul, el s-a lăsat pradă plăcerilor, exceselor celor optsprezece ani ai săi. Femeile, vinul, somnul, lenevia visătoare îi ocupau timpul. Voia ca şi Ibrahim să guste din aceste voluptăţi. I-a pus la dispoziţie un pavilion din grădina palatului său. I-a oferit trei fecioare grăsuţe, cu pielea întunecată, cum ştia că îi plac grecului. Între două orgii, discutau: şuete nesfârşite, în care frivolităţile, glumele, familiarităţile între camarazi se împleteau cu consideraţii despre sensul vieţii, putere, bine şi rău, moarte şi nemurire. Înţelegerea dintre ei devenea din ce în ce mai profundă. Era ca un continent pe care-l explorau împreună, spiritele şi sufletele lor sprijinindu-se reciproc, un spaţiu al loialităţii în care avansau împinşi de tinereţea lor. Rigidităţile şi reticenţele au cedat, când sub impulsul întrebărilor brutale puse direct, care suscitau răspunsuri brutale şi adevărate, când fără ajutorul cuvintelor, fiindcă unul ghicea ceea ce ascundea celălalt.

Se provocau la luptă. Aceste înfruntări corp la corp, pe jumătate distracţie copilărească, pe jumătate ritual războinic, îi apropiau la fel de mult ca discuţiile: bucuria de a-ţi confrunta propria forţă cu o forţă egală. Nu-i oprea decât epuizarea. Rămâneau aşezaţi unul lângă altul, gâfâind, până când fie unul, fie celălalt sărea în picioare şi propunea o partidă de vânătoare, o cursă pe mare sau lectura unui poet.

Viaţa de plăceri nu-l putea mulţumi mult timp pe Soliman. La capătul câtorva luni, simţul datoriei a revenit pe primul loc. Ibrahim s-a bucurat. Ajutorul dat prietenului său la guvernare deschidea inteligenţei şi energiei sale un nou câmp de manifestare. Luptele care precedaseră şi urmaseră cucerirea tronului de către Selim continuau în regiunea Manissei sub forma actelor de banditism; căpetenii războinice transformate în tâlhari jefuiau ţara. De această pacoste s-a ocupat Soliman mai întâi. Ibrahim a făcut minuni în aceste acţiuni. Era tot atât de îndrăzneţ pe teren pe cât era de viclean în instigarea clanurilor unele împotriva altora. Dar, o dată ordinea restabilită, domeniul în care prietenia cu Soliman şi-a dat pe deplin măsura a fost administrarea provinciei. Argumentând pe baza principiilor şi ajustând detaliile, evaluând avantajele şi inconvenientele fiecărui decret, pe moment şi pe viitor, ei au căpătat o experienţă a puterii, utilă în sine şi, în ochii lor, nepreţuită: era dovada, reînnoită prin fiecare succes, a virtuţilor prieteniei lor.

Au trecut patru ani. Umbla zvonul că Selim îi făcuse să dispară

pe Mahmud şi pe Abdulah, ceilalţi doi fraţi vitregi ai lui Soliman. Hafsa Hatun debarcă la Manissa pentru a o confirma: fiul ei adorat era de acum înainte unicul moştenitor. Îşi adusese cu ea cele trei fiice, surorile lui Soliman, ca să nu lase niciun ostatic la Istanbul. Ea insista ca tânărul să pornească asupra capitalei. După părerea ei, lipsa de popularitate a lui Selim, brutalitatea cu care îşi conducea treburile, teroarea pe care o inspira justificau doborârea lui.

— Nu voi întreprinde nimic împotriva Sultanului, a răspuns Soliman, atâta timp cât, prin vitejia armelor sale, va spori puterea otomană. El a primit actul de supunere al emirului de la Meca. Din acel moment este suveranul ales de Dumnezeu pentru a apăra Credinţa şi a proteja întreaga lume a Islamului. îl voi moşteni în momentul pe care-l va alege Dumnezeu. Este datoria mea de urmaş şi de credincios.

Ibrahim a aprobat poziţia prietenului său: socotea că, oricare ar fi fost resentimentele popoarelor împotriva actelor de violenţă ale lui Selim, gloria sa militară îi garanta sprijinul ienicerilor. Atâta timp cât era învingător pe câmpurile de luptă, nu se putea face nimic împotriva lui. Trebuia să aştepţi şi să rămâi în viaţă.

Soliman s-a îmbolnăvit. Hafsa Hatun l-a acuzat pe Selim că l-a otrăvit. Într-adevăr, tânărul se prăbuşise, pierzându-şi cunoştinţa, după ce îmbrăcase o cămaşă trimisă de tatăl său. Mama lui se tânguia: de ce nu-i dăduse mai întâi sclavului care gusta mâncarea să îmbrace cămaşa? El ar fi fost mort, iar fiul ei teafăr. Îşi smulgea părul, îşi bătea fiicele pe care le bănuia că sunt înţelese cu tatăl lor, îşi blestema neglijenţa, făcea să răsune coridoarele palatului de urlete şi bocete.

Ibrahim se instalase la căpătâiul prietenului său inconştient. Nu-i vorbea, nu-l atingea. Spre deosebire de Hafsa Hatun, rămânea calm. Era acolo, clipă de clipă, prezent cu toată fiinţa lui. Veghea aşa cum te rogi.

Febră violentă sau otrăvire, Soliman s-a restabilit. Când a deschis ochii, i-a aţintit asupra grecului:

— Ţie, i-a zis cu voce joasă, îţi interzic să te îmbolnăveşti.

III

Într-o dimineaţă, Soliman a trimis după Ibrahim. îl aştepta în sala de audienţe, pe sofaua unde stătea de obicei atunci când îi primea pe solicitanţi şi pe slujbaşi. Dar sala era goală, tăcută ca un lăcaş de rugăciune. El însuşi era îmbrăcat într-un caftan de in ea un penitent. Avea ochii închişi. Nu a ridicat pleoapele decât atunci când Ibrahim s-a

oprit în faţa lui, atât de aproape încât i se simţea răsuflarea.

— Salută-l pe Sultanul tău, a zis Soliman.

Ibrahim înţelese că împăratul Selim murise. Mâna pe care i-o întindea prietenul său era de acum înainte mâna celui de-al zecelea succesor al lui Osman. Ea tremura. Ibrahim s-a prosternat şi a sărutat-o. De luni de zile, amândoi se pregătiseră pentru această clipă cu speranţă, o speranţă de atotputernicie care-l ameţea pe Soliman şi, prin contaminare, pe confidentul lui. Inimile le băteau la fel, de teamă: a lui Soliman, în faţa sarcinii înfricoşătoare pe care, din toată fiinţa lui, voia s-o îndeplinească într-un mod strălucit – dar reuşi-va oare să fie la înălţimea visurilor sale, dacă nu, la ce bun? –, a lui Ibrahim, pentru legătura care-i unea, ca nu cumva brusca mărire a prietenului său să o rupă.

Soliman închise iarăşi ochii. Întinse braţul şi mângâie cu vârfurile degetelor fruntea lui Ibrahim. Căuta, prin acest contact, certitudinea. Curând mâna a încetat să-i mai tremure.

— Între noi nu s-a schimbat nimic, a spus el, şi nimic nu se va schimba vreodată, îţi jur în numele lui Allah cel milostiv…

Ibrahim l-a întrerupt:

— Îţi mulţumesc pentru aceste cuvinte. Dar nu jura în numele lui Allah. O voinţă, chiar şi aceea a unui padişah, nu poate răsturna ordinea care a făcut din tine împărat şi din mine sclav. Pentru a deveni marele suveran care meriţi să fii, vei fi constrâns să-ţi sacrifici preferinţele ori de câte ori datoria ţi-o va impune. Şi eu, care risc mai mult decât oricine să sufăr din cauza acestei necesităţi superioare, fiindcă prietenia ta mi-e mai scumpă decât viaţa, doresc ca, în curând, cu ajutorul lui Dumnezeu, să te supui acestei legi inevitabile cu inima împăcată.

— Uiţi, i-a răspuns Soliman, că preferinţa mea pentru tine ţine şi de valoarea ta. Voi avea nevoie de ea mai mult decât oricând pentru a mă îndruma.

— Pentru a te sfătui, a zis Ibrahim, nu pentru a te îndruma. Tu eşti îndrumătorul.

Soliman i-a întins prietenului său cartea care era lângă el:

— Deschide la întâmplare, i-a spus. Ibrahim s-a supus şi a citit:

— *M-am întrebat*: *cum ar putea întregul meu să-mi poarte Partea atât de grea*; *pământul n-ar putea să mă mai poarte*. *Ah*, *chiar dacă ar trebui şase întindă peste tot cuprinsul creaţiei pentru a se aşeza*, *Partea*

mea, *împreună cu întreaga întindere a creaţiei*, *va rămâne prinsă în îmbrăţişarea mea*.

— Iată destinul meu, a spus Soliman. A meditat un moment, apoi a spus:

— Acum, să vedem ce a inventat poetul pentru tine. Ibrahim a răsfoit cartea şi s-a prefăcut că citeşte distihul pe care în realitate îl ştia pe de rost:

— *Spiritul Tău s-a amestecat cu spiritul meu*, *aşa cum ambra se îmbină cu parfumatul mosc*. *Când Tu eşti atins*, *eu sunt atins*; *astfel*, *Tu eşti eu*, *fără vreo deosebire*.

Soliman a surâs:

— N-ai ales la întâmplare, crezi că n-am văzut? Dar tu huleşti, micul meu grec! Poetul, în aceste versuri, vorbeşte despre Dumnezeu.

Ibrahim avea replica pregătită:

— Oare Dumnezeu nu se află în toate creaturile sale? Soliman a zâmbit din nou. Apoi a ridicat palmele spre cer şi a murmurat:

— Dumnezeu este Dumnezeu, iar eu nu sunt decât umbra lui pe pământ… însoţeşte-mă!

Mesagerul, care galopase, împreună cu cei cincizeci de oameni din escortă, până la Manissa pentru a anunţa Selim murise la Edirne, îl grăbea pe Soliman să pornească spre Istanbul fără să mai piardă un minut. După spusele sale, doar cei mai înalţi demnitari ştiau despre dispariţia brutală a suveranului. Ei făcuseră jurământ să o păstreze secretă. Dar cât timp o vor putea face? îndată ce vestea ar fi fost cunoscută, se puteau aştepta la dezordini din partea ienicerilor Porţii, întotdeauna gata să-şi facă simţită importanţa. Exista, de asemenea, riscul să izbucnească revolte în provincii; Soliman dădu ordin ca spahiii din garnizoană, cărora le ştia ataşamentul de neclintit faţă de persoana sa, să facă toate pregătirile, ca pentru o campanie. Apoi îl concedie pe mesager şi, întorcându-se spre Ibrahim, îi ceru sfatul.

— Trebuie să porneşti, i-a spus acesta. Începuturile unei domnii sunt hotărâtoare. Nu trebuie să-ţi asumi riscul să-ţi strici primele şase luni de domnie reprimând tulburările care se vor produce inevitabil dacă nu ocupi tronul cât mai repede.

— Te-ai gândit că vestea morţii lui ar putea să fie un şiretlic al tatălui meu ca să mă atragă la Istanbul şi să mă piardă?

— Nici tu nu crezi ceea ce spui! Mesagerul nu minţea. Eşti prea neîncrezător.

— Sunt născut ca să fiu aşa şi trăiesc încă pentru că sunt neîncrezător.

— Atunci, i-a zis Ibrahim, sfătuieşte-te cu mama ta. Ea este cea mai în măsură să ghicească viclenia, dacă la mijloc e vorba de viclenie.

Ibrahim nu uita niciodată că îşi datora poziţia lui Hafsa Hatun şi se folosea de orice prilej ca să-l dirijeze pe Soliman spre ea. Exista o înţelegere tacită între ei: cât timp el va face acest joc, ea va continua să-l protejeze. Pe de altă parte, în intrigile puterii, Hafsa Hatun avea mai multă intuiţie decât el. Ibrahim învăţase să recunoască şi să admită acest fapt.

Sultana îi recomandă fiului ei prudenţă. Au aşteptat două zile sosirea unui nou mesager, care a confirmat ştirea: asistase personal la moartea teribilului Selim şi a făcut o relatare amănunţită.

S-a dat semnalul de plecare.

Soliman călărea în mijlocul cortegiului. Ordonase ca nimeni să nu se apropie de el, nici să nu i se adreseze. El, Suveranul Suveranilor, Moştenitorul Marelui Califat, Conducător al Credincioşilor, voia să se pătrundă de puterea şi de singurătatea sa. La porunca lui, nu se opreau decât pentru cele cinci rugăciuni ale zilei. În timpul opririi care a precedat sosirea la Uskiidar, pe malul Bosforului, de unde trei galere trebuiau să-l conducă pe Sultan în serai, Soliman l-a chemat totuşi pe Ibrahim.

— Scrie, i-a spus. „Sublima mea poruncă, acea poruncă ce cheamă şi obligă asemenea destinului, este ca bogaţii şi săracii, oraşele şi satele, supuşii şi cei care plătesc tribut să se grăbească să ţi se supună, căci tu eşti trimisul meu şi depozitarul voinţei mele. Dacă unii vor întârzia în îndeplinirea îndatoririi lor, fie ei emiri sau fachiri, nu şovăi să faci să cadă asupra lor ultimul supliciu”. Vom trim te acest mesaj tuturor guvernatorilor de provincii. Trebuie să se ştie că mâna mea va fi fermă.

Ibrahim aprobă:

— Fermă, a zis el, ai dreptate, dar trebuie să se ştie de asemenea că va fi mai cu seamă dreaptă. Mâna tatălui tău a fost prea grea. Prea multele pedepse, în loc să inspire supunere, stârnesc revoltă şi dezordine. Este o mare greşeală să proclami, aşa cum a făcut-o el, că este permis să trimiţi la moarte două treimi din locuitorii Imperiului spre binele celeilalte treimi. Tu trebuie să-i faci pe toţi să simtă, fără întârziere, că nu vei urma exemplul lui şi că vei cârmui fără cruzimile

inutile ale lui Selim…

Pe măsură ce Ibrahim vorbea, pumnul lui Soliman se strângea. Ochii îi scânteiau de o furie sumbră şi concentrată. Explodă pe neaşteptate:

— Îţi interzic să vorbeşti astfel despre tatăl meu! Sunt succesorul lui, Imperiul peste care voi domni este cel asupra căruia el a domnit şi pe care l-a mărit cu armele lui. Puterea pe care vreau s-o exercit este puterea pe care a exercitat-o el. Nu voi îngădui nimănui să aducă vreo atingere memoriei sale, nici ţie, nici altcuiva. El, şi nimeni altul, este cel pe care Dumnezeu l-a menit să ocupe locul cel mai înalt aflat deasupra tuturor celorlalţi oameni, Dumnezeu este cel care m-a desemnat să ocup la rândul meu acest loc. Orice ar fi făcut, eu sunt singurul care are dreptul să-l judece. Şi să ştii, o dată pentru totdeauna, Ibrahim, că este datoria mea sacră să-mi asum toate actele lui, ca şi cum ar fi fost ale mele. Tu nu poţi înţelege, în ciuda inteligenţei tale, şi de altfel asta n-are importanţă… Eu sunt Sultanul, unicul Sultan… Şi-acum du-te să anunţi că plecăm. La Uskiidar, te vei sui în galera mea. Vreau să fii lângă mine atunci când voi pătrunde în Palat.

Ibrahim s-a retras din cort descumpănit. Furia pe care i-o stârnise lui Soliman nu-l tulbura prin ea însăşi, ci ca un semn al neîndemânării sale. Cum să se poarte de aici înainte pentru ca sfaturile lui să fie ascultate? Ca să-i vorbească prinţului trebuia oare să folosească ocolişurile prudenţei, ale linguşelii, ale sugestiilor? Se ştia capabil şi era aproape prea uşor s-o facă: pentru un om rafinat şi care iubeşte gloria, josnicia de curtean este o cale comodă. Însă, cu preţul acesta, ce s-ar fi întâmplat cu încrederea dintre Soliman şi el?

Totuşi, a doua zi după sosirea la Istanbul, de îndată ce tatăl său a fost înmormântat atât de simplu pe cât o cerea religia, Soliman a poruncit măsuri de clemenţă. Negustorii şi ţăranii arestaţi de Selim în mod samavolnic au văzut deschizându-li-se porţile închisorii şi au fost despăgubiţi. Graţieri speciale au salvat capetele condamnaţilor care îşi aşteptau supliciul final. În schimb, marele amiral Câfer Bei, care fusese supranumit Sângerosul, şi funcţionarii care se puseseră în slujba ferocităţii defunctului Sultan cu prea mult zel au fost spânzuraţi. Averile le-au fost împărţite victimelor lor. Întreg Istanbulul şi, în curând, întreg Imperiul au primit aceste gesturi, după cum se zice, ca pe „o rouă cerească pogorâtă peste o pajişte pârjolită”. Ibrahim se bucură mai mult decât ceilalţi. Ele erau drepte, uimitoare, dovedind o

politică excelentă pentru a încredinţa poporul de mărinimia prietenului său. Ele îi dovedeau de asemenea că Soliman, în ciuda furiei, îl ascultase. Tânărul împărat a avut de asemeni iscusinţa să nu le ofere ienicerilor, cu ocazia urcării sale pe tron, gratificaţii atât de importante pe cât pretindeau ei zornăindu-şi armele. Se stabilea astfel din capul locului că nu putea fi manipulat nici prin forţă, nici prin şantaj. A compensat această manifestare de autoritate printr-o substanţială creştere a soldelor, care a potolit imediat nemulţumirea.

În primele săptămâni de domnie, Soliman a fost acaparat de audienţe şi ceremonii. I-a confirmat în posturile lor pe Marele Vizir Piri Paşa, pe Marele Vistiernic, pe Marele Cămăraş, pe principalii generali ai armatei şi pe cei mai mulţi dintre înalţii demnitari care îl slujiseră pe tatăl său. Mama sa îl rugase să nu procedeze în felul acesta, să se descotorosească de ei, numindu-i vulturi, hiene şi şacali. El n-o ascultase: asigurarea continuităţii statului i se părea, la începutul domniei, o exigenţă care prevala asupra tuturor celorlalte consideraţii. Ca să se instruiască în treburile Imperiului, petrecea împreună cu ei fiecare moment în care nu era ocupat cu reprezentarea publică a persoanei sale.

Ibrahim s-a ţinut în umbră. Protocolul care rânduia de acum înainte viaţa prietenului său, personajele importante care îl înconjurau constituiau tot atâtea bariere peste care nu trecea. Stătea îmbufnat. Şi, în îmbufnarea sa, visa că într-o zi Soliman îl va scoate din obscuritatea în care se retrăsese şi va proclama că grecul era prietenul său, singurul care dispunea de sufletul său, singurul care putea face să i se încline voinţa. Evident, aceasta nu s-a întâmplat. Acest vis nu era decât un vis, o închipuire a dorinţei, şi nu o dorinţă reală. Dorinţele reale încerci să le realizezi. Iar el pentru nimic în lume n-ar fi făcut primul pas.

Cum nu avea nicio funcţie anume, era liber să-şi folosească zilele după plac. Prin sultana mamă a obţinut să fie scutiţi de serviciu o duzină de paji originari din Grecia, ca şi el. I-a atras în partide de vânătoare, de luptă, de tir cu arcul. Râdea şi glumea cu ei. Simplitatea lor îl distrăgea de la gândurile lui sumbre. Spre marea lor spaimă, nu ezita să lanseze reflecţii răutăcioase despre religia care devenise, cu forţa, a lor şi pe care trebuiau s-o respecte, sub ameninţarea cu moartea. Soliman n-ar fi suportat aceste blasfemii. Proferându-le, Ibrahim simţea o satisfacţie surdă. Prietenia şi ambiţia nu îi stinseseră libertatea spiritului şi, mai în profunzime, o nevoie de afirmare de sine

cu orice preţ.

Într-o noapte, când nu putea să doarmă, Soliman a intrat în camera lui, fără să se fi anunţat.

— Mă părăseşti, i-a zis el. Te-am văzut cu pajii. Sunt tineri şi fără griji. Îi preferi în locul meu.

— Te înşeli, i-a răspuns Ibrahim. Sunt la fel de legat de tine ca la Manissa. Dar nu mai pot să mă apropii de tine.

— Cine te împiedică?

— Măreţia ta.

— E un pretext născocit de tine pentru a-ţi justifica nestatornicia. E de-ajuns să vrei să te apropii de mine.

— Vorbeşti de pe poziţia ta. Dacă ai fi în locul meu… Soliman l-a întrerupt:

— Vrei o poziţie? Care? Vorbeşte! Este a ta.

— Te înşeli iarăşi. Îţi cer doar să admiţi că voinţa ta este cea care stabileşte relaţiile dintre noi. Este o cruzime inutilă să te plângi de o purtare al cărei stăpân nu sunt eu. Stăpânul eşti tu… Dar ai venit în seara asta, şi acest lucru mi-e de-ajuns.

Spunând aceste cuvinte Ibrahim se apropie de Sultan şi, luându-i mâna, i-o sărută. Soliman zâmbea. Apoi, cu gesturi iuţi, şi-a scos caftanul, l-a aruncat la pământ, s-a dat înapoi şi a luat poziţie de luptă, cu picioarele îndoite, cu braţele întinse de o parte şi de alta a bustului.

— Să ne batem! i-a spus.

S-au luptat. Şi s-au regăsit fraţi. Doar oboseala i-a oprit, ca la Manissa. Soliman şi-a ridicat caftanul. Ibrahim l-a ajutat să se îmbrace. La uşă, înainte să iasă, Sultanul s-a întors şi i-a spus, suflând încă greu:

— Te numesc Dregător al odăilor mele. Principala îndatorire a acestei funcţii este să veghezi zi şi noapte asupra Sultanului: nu vei mai avea niciun pretext să te ţii la distanţă.

— Nu face asta, i-a strigat Ibrahim. Postul este prea important, prea jinduit. I se potriveşte unui sclav care cunoaşte seraiul de multă vreme, care a făcut dovada înţelepciunii şi a îndemânării sale…

— Te temi să-ţi pui calităţile la încercare? Îţi cunosc orgoliul. Frica e cea care te îndeamnă să refuzi.

— Nu, nici frica, nici amorul propriu, nici vreun alt sentiment personal. E vorba doar de faptul că nu am experienţa necesară…

Soliman l-a întrerupt din nou:

— Crezi că experienţa mea de guvernator îmi e de ajutor acolo unde sunt astăzi? Experienţa nu reprezintă nimic, nici cunoştinţele, nici măcar inteligenţa. Valoarea nu este aproape nimic. Ca să ajungi la înălţimea la care vrei să fii, trebuie să te hotărăşti. Asta ajunge. Vorbesc despre oameni ca noi, ca tine şi ca mine, oameni cu năzuinţe vaste, oameni cu visuri mari. Da, e de-ajuns să-ţi pui o stea în frunte şi toţi cei care n-au avut acest curaj se vor închina.

— Spui asta fiindcă tu eşti Sultanul. Ţie steaua ţi-a fost dată.

— Desigur. Dar eu sunt cel care a făcut-o să strălucească… Hai, micul meu grec, ce hotărăşti?

Ibrahim n-a răspuns imediat. Cuvintele lui Soliman nu-l convinseseră. Discurs de potentat care îşi poate permite să nesocotească denivelările realităţii. Pentru un om de condiţia lui era mai bine să asculte glasul prudenţei.

— Numeşte-mă Mare Şoimar, a sfârşit el prin a spune, va fi de-ajuns ca să fiu aproape de tine… Nu uita că sunt fiu de pescar. Soarta nu-mi hărăzise nimic. Datorez totul prieteniei tale. Să ajung la demnitatea de Mare Şoimar la vârsta mea este şi aşa un capriciu extravagant al sorţii.

— Fie, a spus Soliman, Mare Şoimar. Vei domni peste păsările de pradă, este un început bun.

Până atunci cei din serai nu-i dăduseră lui Ibrahim o atenţie deosebită. Se ştia, cel mult, că adusese anumite servicii sultanei mame, că ea îi aprecia condeiul şi că, datorită acestui lucru, îl făcuse tovarăşul de studiu al fiului ei. Cei care deţineau vreo funcţie nu aveau niciun motiv să-l bage în seamă pe acest paj fără niciun post. Într-un palat unde cel mai mic gest era spionat, fiecare şoaptă ascultată, unde totul se ştia, se repeta, se interpreta, vizita nocturnă a lui Soliman la Ibrahim schimba totul.

De azi pe mâine, frumosul grec pe care Sultanul, neglijându-şi femeile, îl vizitase în plină noapte deveni subiectul tuturor conversaţiilor. Numirea lui oficială ca Mare Şoimar a amplificat rumoarea. Ibrahim a devenit un personaj care trebuia curtat. Aşa cum prevăzuse.

Marele Vizir Piri Paşa l-a convocat. I-a oferit mai întâi un pumnal împodobit cu smaralde, apoi i-a propus protecţia sa. I-a indicat, prin vorbe meşteşugite, scopul lui: să-l ţină, prin alianţa lor, pe Sultan dependent de ei. Ibrahim i-a mulţumit pentru pumnal. Restul l-a

ocolit prin complimente măgulitoare. A lăsat să răzbată din întorsăturile de frază o oarecare insolenţă, pentru ca bătrânul Piri Paşa să nu creadă că ar avea în faţă un nătăfleţ pe care îl îmbrobodeşti cu un cadou.

Ibrahim a tras mai multe foloase din convorbirile cu ambasadorul Veneţiei. Acesta era la Istanbul de ani îndelungaţi şi cunoştea în amănunt afacerile Porţii. Noul Mare Şoimar l-a lăsat să înţeleagă, încă de la prima lor întrevedere, că ascensiunea lui era abia la început. Ambasadorul n-avea de ce să se teamă de un om nou. I-a cerut lui Ibrahim să slujească drept mijlocitor între Sultan şi el, de fiecare dată când voia să-i aducă la cunoştinţă lui Soliman anumite probleme fără să mai treacă prin greoaia cancelarie otomană. Era o modalitate de a evalua creditul de care se bucura Ibrahim pe lângă tânărul împărat. Îşi dădu seama repede că ceea ce îi încredinţa Marelui Şoimar ajungea imediat la Marele Stăpân. Răsplătea această comportare, aşa cum era obiceiul, prin gratificaţii pe care beneficiarul s-a ferit să le refuze. Aceasta este epoca în care Ibrahim a prins gustul lucrurilor costisitoare şi rafinate. Se îmbrăca somptuos, colecţiona obiecte de artă, călărea pe cei mai buni armăsari arabi sau turkmeni. Aceasta îl apropia de stăpânul său, căruia îi plăcea fastul, în tradiţia strămoşilor săi, dar cu o trufie neasemuită. Devenind încrezător, veneţianul l-a informat pe Ibrahim despre rivalităţile dintre statele Europei. I-a expus de asemenea amănunţit interesele comerciale care se ciocneau în Mediterana. La Istanbul, negustorii şi bancherii controlau fluxul mărfurilor între Orient şi Occident. Diplomatul avea un fler incomparabil pentru a anticipa aceste tranzacţii. Şi profita de pe urma lor. Ştia să sacrifice un interes imediat pentru o confidenţă: era un plasament pentru viitor. Ibrahim a ştiut să tacă. Învăţa o mulţime de lucruri.

Sultana mamă avea şaisprezece ani atunci când îl adusese pe lume pe Soliman. Trecuse un sfert de secol. Se puhăvise. Tenul îi devenise tern. Din graţia de odinioară nu-i mai rămăsese decât o dezinvoltură puţin autoritară şi acele urme de seducţie pe care timpul nu le şterge la femeile care au fost foarte frumoase. Vreme îndelungată, ca să nu se pomenească îngropată în fundul haremului, a trebuit să se lupte pentru a-i plăcea lui Selim mai mult decât rivalele sale. Nestatornicia acestuia nu i-a îngăduit lui Hafsa

Hatun să-şi stabilească supremaţia. Fusese o favorită cu eclipse.

Mamă de sultan, sigură de sentimentele fiului său, s-ar fi putut crede că era în sfârşit liniştită. De fapt, păstrase din anii în care nimic nu era câştigat pentru totdeauna o neliniște de nelecuit. Pe Soliman, ajuns în sfârşit împărat, îl idolatriza. Pentru el se temea de orice şi voia totul. Să nu-şi asume niciun risc şi să fie cel mai glorios. Să-i nimicească pe şiiţi în străfundul stepelor, pe Carol Quintul în Viena incendiată, însă, în timpul luptelor, să se ţină la adăpost de săgeţi, protejat de şase mii de ieniceri. Dar ienicerii erau oare de încredere? Se temea de trădarea căpeteniilor, de revolta trupelor. Toţi cei care-l slujiseră pe Selim erau în ochii ei trădători porniţi să-l piardă pe Soliman. Era mai presus de puterea ei să-i atingă pe cei mai importanţi. Se mulţumise însă să-i înlăture prin surghiun, închisoare sau securea călăului pe subalterni, clica aceea de nemernici care, zicea ea, spionau pentru Piri Paşa. Soliman era exasperat uneori că nu mai găsea câte un funcţionar al Cancelariei, a cărui competenţă îi era necesară şi pe care mama sa îl făcuse să dispară, fără să-i dea de ştire, deoarece, după părerea ei, o făcuse pentru a-l apăra.

Ibrahim, în schimb, beneficia de toată bunăvoinţa sa. El colabora la dăinuirea fiului ei. Avea în el o încredere tot atât de iraţională pe cât era neîncrederea ei în privinţa tuturor celorlalţi. Această matroană imperială era o caricatură de mamă, debordând de dragoste şi de neliniște.

Într-o dimineaţă l-a convocat pe Ibrahim în salonul în care îşi petrecea zilele lungită pe blănuri. În cămin ardea un foc de lemn parfumat. În mijlocul încăperii, un jet de apă se rostogolea într-un havuz. Zgomotul lui fragmenta timpul. El acoperea de asemenea, şi asta era foarte necesar, conversaţiile care trebuiau să rămână confidenţiale. Îşi concedie femeile.

— Apropie-te, i-a spus lui Ibrahim, şi nu vorbi mai tare decât apa

Prin asta îl prevenea că avea să-i spună lucruri importante.

— Cât eşti de frumos, a continuat, semeni din ce în ce mai mult cu Soliman.

În gura ei, nu exista un compliment mai mare.

— Te-am chemat ca să-ţi anunţ o veste care mă umple de mulţumire. Marele nostru Stăpân s-a hotărât în sfârşit, la insistenţele mele, să te numească Dregător al odăilor sale.

Ibrahim a încercat să vorbească. L-a împiedicat cu un gest sec al

mânuţei ei dolofane.

— Nu-mi mai găseam liniştea ştiindu-l la discreţia sclavilor devotaţi duşmanilor noştri. Cu tine în preajma lui, voi fi în sfârşit împăcată, scăpată de coşmarurile care îmi tulbură somnul. Vei putea să ai direct sub ochi şi sub mână tot ceea ce se întâmplă în serai, în oraş şi în Imperiu. Vei fi şi cât vei dori de bogat, deoarece vei fi mijlocitorul tuturor.

Ibrahim ar fi vrut să ştie dacă vestea pe care i-o anunţa Sultana era reînnoirea, acum fără obiect, a propunerii pe care i-o făcuse Soliman sau o iniţiativă pe care o luase ea şi pe care o credea, poate în mod greşit, acceptată. Fiindcă fiul ei, atunci când îl hărţuia cu sfaturile, mormăia nişte aprobări ca să fie lăsat în pace. „În acest timp, aşa cum spunea ambasadorul Veneţiei, în serai nimic nu are un sunet limpede. Nici măcar sinceritatea nu se poate lipsi de calcul". Gândindu-se bine, Ibrahim s-a ferit să-i mărturisească lui Hafsa Hatun că refuzase aceeaşi ofertă făcută de Sultan cu câteva săptămâni mai înainte. Nu câştigi nimic rănind susceptibilitatea unei protectoare puternice, şi nici dezvăluindu-i ignoranţa.

Un omuleţ diform intră cu cofeturi. Era singurul om care pătrundea la Sultană fără să fie chemat. Era mut şi avea misiunea să guste din mâncare în faţa ei. Sultana se temea de bârfe şi de otravă mai mult decât de ciumă şi de incendii.

— Sunt profund onorat şi mai ales profund recunoscător, a zis Ibrahim, acceptând un marţipan.

Oare Hafsa Hatun îl asculta? Mestecând pieliţa translucidă a unei chitre, se simţea din nou liniştită.

— Visez în fiecare noapte că în camera în care doarme Soliman intră un mut, se apropie de gâtul lui cu şnurul împletit, îl strânge, iar bietul meu fiu se sufocă fără să poată scoate un sunet… Veghează asupra vieţii lui. La cea mai mică bănuială, ucide fără să şovăi, zece oameni, o sută, zece mii! Asprimea ta să-i facă să tremure şi pe cei mari, şi pe cei mici! Vigilenţa ta să nu slăbească nicio clipă! Viaţa lui e în mâinile tale, ţi-o încredinţez, pentru că, în afară de mine, tu eşti singurul care-l iubeşte cu adevărat. Nu-ţi cer nimic altceva, nici măcar să mă informezi despre intrigile lui Piri Paşa. Dacă fiul meu e teafăr, nu-mi pasă de rest. Dacă fiul meu e teafăr, lumea, pentru mine, e perfectă.

Vântul, venit dinspre ţărmuri asiatice, răsfira coamele cailor.

Bătând din aripi, păsările cu glugile trase peste ochi îşi înfigeau ghearele în mâinile înmănuşate. De cum i-a dat drumul primului şoim, Soliman i-a cerut lui Ibrahim să-l urmeze şi a părăsit vânătoarea. Precedaţi de numai zece călăreţi, au galopat până la Bosfor. S-au urcat într-o barcă. Ibrahim a pus mâna pe vâsle şi s-au îndepărtat de mai.

— Când sunt singur cu tine pe mare, respir şi eu, a spus Soliman tolănindu-se. Nu-ţi închipui cât de chinuitor este să nu poţi niciodată să te destinzi, nici măcar împreună cu femeile tale, nici măcar în mijlocul unor bărbaţi lipsiţi de limbă şi de virilitate. Parcă aş fi un monument. Fiecare cuvânt pe care îl pronunţ, cel mai neînsemnat dintre gesturile mele, este o piatră care i se adaugă. Cu timpul, bănuiesc că te obişnuieşti.

— Mă gândesc că până la urmă ajunge chiar să-ţi facă plăcere, a răspuns Ibrahim.

Soliman se ridică pentru a se putea apropia de prietenul lui.

— Când deţii puterea, înveţi din păcate adevăruri pe care oamenii care nu poartă greutatea responsabilităţii supreme îşi pot permite să le neglijeze. Cel mai amar dintre aceste adevăruri este convingerea că, pentru a cârmui, trebuie să iubeşti şi să acorzi încredere, fără să pierzi din vedere că, într-o zi, va veni un moment când vei fi trădat şi vei urî. Un înţelept din Antichitate a spus: „O, prietenii mei, nu există prieteni". Ibrahim, noi doi putem infirma această regulă exasperantă. Despărţit de tine din cauza îndatoririlor mele, mi-am dat seama că noi nu suntem nişte prieteni obişnuiţi, pe care comuniunea de interese, de gusturi sau de dorinţe îi apropie, ci, printr-un noroc inexplicabil, suntem un singur suflet în două trupuri. Am ajuns la convingerea că, dacă ştim să ne respectăm prietenia, vom da lumii un exemplu care va impresiona spiritele, azi şi de-a lungul secolelor, mai mult decât oricare alta dintre acţiunile pe care le vom înfăptui, oricât de glorioase şi de binefăcătoare vor fi ele. N-am dreptate?

Auzind aceste vorbe, Ibrahim a pălit.

— Ai dreptate, a spus el, dar eu nu îndrăzneam să văd în felul acesta. Sufletul pe care îl împărţim este mai tulbure în fiinţa mea decât în a ta. Înălţimea la care te afli îţi îngăduie un discernământ care e mai presus de posibilităţile unui sclav.

— Provocarea pentru prietenia noastră, a continuat Soliman, este diferenţa dintre condiţiile noastre. Prietenia noastră va fi

memorabilă tocmai fiindcă vom fi ştiut să învingem această provocare. Or eu nu pot renunţa să fiu sultan, pentru că aşa a vrut Dumnezeu… *

Ibrahim l-a întrerupt:

— Atunci, ca să fim la egalitate, trebuie să mă fac pustnic pe un vârf de munte, vreau să spun că singura cale ce-mi este deschisă e să renunţ la ceea ce poate da un sultan.

— Nu m-am gândit la asta, a spus Soliman. Eşti pregătit pentru aşa ceva?

— Ştii bine că nu. Nu am vocaţia să renunţ la viaţa lumească. Soliman a zâmbit:

— Nu ne rămâne aşadar decât să împărţim puterea sau, ca să spunem mai exact, să o exercităm împreună… Pornesc în campanie, mai întâi împotriva Belgradului, apoi împotriva insulei Rhodos. Creştinii trebuie să înveţe că nu sunt un prinţ efeminat, aşa cum cred ei. În aceste bătălii mă vei însoţi ca Dregător al odăilor mele. La întoarcerea noastră, vei fi Mare Vizir.

— Dacă tu vrei, a spus Ibrahim, vreau şi eu.

IV

Oştirea se pune în mişcare, încredinţată că va birui şi se va întoarce biruitoare. La plecare şi la întoarcere, aceeaşi desfăşurare grandioasă menită să impresioneze popoare şi regi. Un loc aparte le este rezervat ambasadorilor. Ei vor povesti. În Occident, ca şi în Orient, se va afla, prin scrisorile lor exagerate – fiindcă ei exagerează întotdeauna ca să-şi dea importanţă –, că împăratul otoman merge în fruntea celei dintâi forţe din lume. Sunt spahiii şi ienicerii Porţii, armăsarii, caii de paradă, caii de luptă, arcurile pe umăr, săgeţile, săbiile de oţel în mâna dreaptă şi scuturile în mâna stângă, harnaşamentele brodate cu aur, podoabele de mătase şi de catifea, uniformele infanteriştilor, iataganele încrustate cu pietre preţioase, penele de pe turbane, ghioagele la oblânc, ghiulelele îngrămădite. Sunt tunurile, cele mai mari din câte există, galerele grele, caravelele ieşite din arsenalul de la Cornul de Aur. Provinciile îşi trimit călăreţii, ienicerii şi tot felul de trupe care se supun imediat disciplinei generale. Care e aspră. Dar e respectată: pedepsele se abat fără cruţare. De altfel, fiecare ostaş, că e turc, înrolat cu forţa sau renegat, este mândru că e cuprins în mişcarea acestei puteri care înaintează. Anunţul că oştirea otomană soseşte este deja pentru duşman o făgăduială a înfrângerii.

La Sofia, tributarii creştini sunt somaţi să furnizeze zece mii de

căruţe cu grâu şi cu orz. Vizirul Ferhad Paşa îngroaşă convoaiele cu o imensă turmă de cămile încărcate cu muniţii.

Belgradul e bombardat. Sârbii se predau. Sunt duşi la Istanbul. Ungurii sunt măcelăriţi. În principala biserică din oraş, transformată imediat în moschee, Soliman recită prima rugăciune de vineri. De acum încolo papa, Carol Quintul şi Francisc I ştiu cine este el: un paloş strălucit.

Fără să întâmpine rezistenţă, atacă Rhodosul. Insula cavalerilor Sfântului Ioan trece drept inexpugnabilă. O cucereşte. După un singur asalt pe care îl conduce el însuşi. A pierdut patruzeci şi cinci de mii de oameni. Nu e mulţumit de el, nici de vizirii săi. A destituit mai mulţi în timpul asediului: ca să ocupi cele mai înalte funcţii trebuie să fii mai întâi un comandant valoros în război. Când Maestrul Ordinului vine să se predea, e nevoit să aştepte în ploaie: în cort, demnitarii îl felicită pe Marele Stăpân pentru victoria lui. În cele din urmă e introdus nefericitul. Cei doi bărbaţi stau faţă în faţă în tăcere. Apoi ia cuvântul Soliman:

— „Asta-i soarta prinţilor, să piardă oraşe şi provincii, spune el în chip de consolare”.

La sfârşitul audienţei, îi mărturiseşte lui Ibrahim că e mâhnit că a trebuit să-l izgonească pe acest bătrân din palatul său.

Mohamed al II-lea, cuceritorul Constantinopolului, a înspăimântat Occidentul. Totuşi, n-a reuşit niciodată să înfrângă Rhodosul. După patruzeci de ani, Roma, Franţa, Veneţia, Genova, Spania, Viena sunt înspăimântate de strănepotul său.

În lunile în care Soliman se impune astfel universului, ca fulgerul, Ibrahim e lângă el. Priveşte, ascultă. Se pregăteşte să conducă Imperiul. Puterea Sultanului e absolută. Singurele lui limite sunt legile Domnului. Şi pe ele are posibilitatea să le interpreteze cu ajutorul învăţaţilor într-ale credinţei. Acestora din urmă, oameni fiind, nu există nicio piedică să nu li se influenţeze părerile, procedând cu tot respectul cuvenit. Ibrahim, ca să se pună de acord cu ele, face pe bunul musulman. Practica Sfintei Cărţi şi a textelor mistice îl iniţiază în taine pe care inteligenţa nu-i permisese decât să le bănuiască. Este foarte bine, gândeşte el, ca aceia care ocârmuiesc să fie deschişi unor certitudini şi incertitudini metafizice.

Concret, supremaţia otomană se sprijină pe trei stâlpi: gloria armelor – pe care o vede cu ochii lui –, bogăţia unui tezaur pe care îl

alimentează din belşug taxele pe comerţ şi tributurile provinciilor, o excelentă administraţie. Se instruieşte asupra mijloacelor pe care va trebui să le pună în mişcare, când va veni momentul, pentru a consolida aceste baze. Sarcina în sine nu-l neliniştește: se poate bizui pe capacităţile sale intelectuale. Ceea ce-l preocupă, dincolo de aceste capacităţi, este persoana lui. Va trebui să înveţe să-şi creeze reflexe în care tentaţia de a nu fi decât un fiu de pescar uluit de soarta lui să fie mereu dominată de convingerea că ocupă în mod legitim primul loc. În fiecare dimineaţă se sileşte să progreseze tot mai mult din punct de vedere mental. Este un exerciţiu anevoios pentru el, pe care darurile cu care fusese înzestrat l-au scutit până acum de orice preocupare pentru rigiditate. Stabileşte distanţe între el şi ceilalţi. Afişează maniere dure sau mieroase. Vrea să inspire consideraţie şi teamă, şi reuşeşte.

La întoarcerea din Rhodos, Soliman îl numeşte oficial pe Ibrahim Mare Vizir. Vestea uluieşte, grecul n-a împlinit treizeci de ani. N-a trecut prin niciuna din verigile care duc în mod tradiţional la cea mai înaltă funcţie în stat. Seraiul spumegă de furie, oraşul face haz de relaţiile dintre împărat şi frumosul său favorit, capitalele străine îşi pun întrebări. Piri Paşa se retrage pe moşiile sale fără să crâcnească: e bătrân, obosit şi colosal de bogat. Dar Ahmed Paşa, al doilea Vizir, e rănit de moarte.

Scandalul e atât de mare, încât chiar Ibrahim îl sfătuieşte pe Soliman să revină asupra hotărârii luate.

— Presupunând, îi spune el, că sunt, în mod absolut, cel mai bun şi cel mai loial dintre marii viziri, cum pot să te slujesc dacă prezenţa mea în acest post stârneşte răzmeriţe care zdruncină soliditatea Imperiului? Ahmed Paşa a şi început să-i adune în jurul lui pe toţi nemulţumiţii. Şi sunt o mulţime. Tu eşti atotputernic, dar până la un punct. Dincolo de acesta, realitatea este cea care primează. Pune-mă din nou în umbră. Soliman ascultă, dar nu se lasă convins:

— Nu eşti făcut să stai în umbră. Te-ai irosi în rolul de consilier secret. Ca să reuşeşti în această funcţie trebuie să dai dovadă de un caracter linguşitor, ceea ce nu-i în firea ta. Să lăsăm aceasta în seama eunucilor. De altfel, n-ai suporta situaţia mult timp: m-ai părăsi. Ţi-am mai spus: vreau să se ştie că tu împărţi puterea cu mine. Nu te lăsa impresionat de calomnii şi ameninţări. Priveşte mai departe. Cei care te latră astăzi te vor aclama mâine.

— Ahmed Paşa e puternic.

— Desigur, e puternic, sunt ani de zile de când trage sforile. Toţi cei care şi-au legat soarta de a lui te urăsc…

— Atunci, replică imediat Ibrahim, dacă nu consimţi să mă destitui, trebuie să-l înlături pe el.

Soliman zâmbeşte.

— Aşadar, aici ai vrut s-ajungi! Te prefer un ucigaş cu sânge rece decât un prefăcut modest. Ce preferi, securea sau frânghia?

— Nu, spune Ibrahim. Ahmed Paşa a fost un vizir excelent şi ciuda lui e legitimă. Îţi sugerez să-l îndepărtăm numindu-l guvernator al Egiptului. E lacom de bani, locul e bun, asta o să-l potolească.

— Fie, spune Soliman. O să comunic această hotărâre mâine în Divan.

— Sunt Mare Vizir, cel care se face purtătorul voinţei tale. Prefer să-i anunţ vestea eu însumi.

Soliman zâmbeşte din nou.

— Ah! Ibrahim, ce te-ai mai fi plictisit în umbră şi ce dreptate am avut punându-te în lumină!

Ibrahim nu pierde o clipă. îl convoacă pe Marele Amiral. Porunceşte să fie înarmate pe loc trei galere. Apoi, târziu în noapte, porneşte în galop până la palatul lui Ahmed Paşa. Cere să fie condus până la baia unde s-a retras al doilea Vizir. Acolo, învăluiţi în aburi, îi explică cu bruscheţe că Soliman, exasperat de comploturile sale, era pe punctul de a porunci să fie omorât, dar că el, Ibrahim, a reuşit, *in extremis*, să-l convingă pe padişah să-i încredinţeze Egiptul. Trebuie să plece înainte ca împăratul să se răzgândească. Corăbiile sunt gata să ridice ancora în zori. Orice ar crede despre această mişcare, Ahmed Paşa înţelege că viaţa lui depinde de Ibrahim. Cere un răgaz ca să-şi pună treburile în ordine. Ibrahim îi spune că nu-şi asumă nicio răspundere după dimineaţa următoare. Ascunzându-şi furia, Ahmed capitulează.

De-abia ajuns la Cairo, se şi proclamă Sultan. Câteva trupe îi rezistă, din loialitate. Cele mai multe îl urmează pe răzvrătit. Egiptul şi Siria sunt trecute prin foc şi sabie.

De îndată ce aceste veşti îi sunt confirmate lui Ibrahim, el îi cere lui Soliman să-i încredinţeze misiunea restabilirii ordinii, împăratul stă în cumpănă. Ce va face fără prietenul său? Ibrahim insistă: trebuie să demonstreze prin fapte strălucite că este vrednic de postul său. E sătul

şi uneori furios că este considerat în continuare drept frumosul favorit a cărui ridicare în rang se datorează unor motive josnice.

Soliman nu-şi pleacă urechea la aceste argumente. Îşi bate joc de ele.

În acest timp, în Egipt situaţia se înrăutăţeşte. Solii anunţă că şi în alte provincii guvernatorii şi vasalii, ispitiţi de exemplul lui Ahmed Paşa, ar fi pe punctul de a contesta autoritatea Sultanului.

Ibrahim se străduieşte din nou să-l convingă pe Soliman.

— Ţi-am spus că numirea mea va da naştere la revolte. Aici s-a ajuns. Lasă-mă să plec la Cairo în fruntea unei oştiri. Eu sunt cel care trebuie să învingă, pentru că eu sunt cel răspunzător.

— Să învingi, dar poate să şi pieri. Mi-ai lipsi.

— Dacă am să fiu atât de neîndemânatic încât să mă las ucis, răul n-ar fi prea mare, deoarece aceasta ar dovedi că prietenia pe care mi-o porţi se datorează nu valorii mele, ci farmecului pe care îl exercit asupra ta.

— Eşti foarte sigur pe tine, nu-i aşa?

— Nu, tocmai că nu sunt. Am nevoie de dovezi, la fel şi tu, şi toţi locuitorii Imperiului.

— Văzându-te, zice Soliman, şi auzindu-te atât de pornit şi atât de convins, un spirit necinstit ar putea crede că tu ai stârnit rebeliunea lui Ahmed Paşa ca să te pui în valoare!

— Şi dacă-ar fi aşa, răspunde Ibrahim, cu ce-ar schimba asta situaţia?

Până la urmă, tot pledând, Ibrahim a izbutit. În ziua plecării lui în Egipt, Soliman l-a însoţit în persoană pe prietenul său până în faţa insulei Prinţilor.

Într-o primă etapă, în fruntea trupelor pe care le adusese cu el sau pe care şi le alăturase la faţa locului, Ibrahim i-a zdrobit pe răzvrătiţi. Ahmed Paşa fusese asasinat mai înainte ca el să debarce. Dar, pretutindeni în regiune, mamelucii şi triburile arabe, profitând de confuzie, se ridicaseră împotriva garnizoanelor de ieniceri. Erau necesare măsuri de forţă. Ibrahim era însă prea experimentat pentru a crede că acestea erau suficiente. Dorea cu patimă să stabilească o ordine care să dăinuie atât cât poate să dăinuie o acţiune omenească. Şi, într-adevăr, cea pe care a instituit-o s-a menţinut trei secole. Ce poţi să-ţi doreşti mai mult? El ştia, este regula elementară pentru omul aflat la putere, că ordinea nu domneşte atunci când justiţia este batjocorită

la nesfârşit. De aceea a şi făcut să cadă tot atâtea capete de funcţionari turci venali câte capete de răzvrătiţi arabi. De cum s-a instalat la Cairo, i-a eliberat pe cei închişi pentru datorii şi le-a cerut tuturor celor care avuseseră de suferit nedreptăţi să le declare. Apoi a reorganizat provincia în mai multe guvernorate, înconjurându-l pe fiecare beglerbeg cu contraputeri, pentru ca niciunul să nu se poată comporta ca un tiran. A fost promulgat un cod. Acesta reglementa impozitele, plata funcţionarilor, menţinerea ordinii, funcţionarea justiţiei, vânzarea produselor.

În mai puţin de un an, Ibrahim şi-a dovedit lui însuşi, Sultanului, Imperiului şi lumii că era un mare om politic. Când s-a înapoiat la Istanbul, a fost aclamat. A fost copleşit cu aur şi daruri. Oraşul a fost iluminat. S-a defilat pe Hipodrom. Soliman l-a strâns la pieptul său:

— Aş simţi mai puţină satisfacţie dacă, în locul victoriei tale, s-ar fi sărbătorit astăzi triumful meu şi dacă mulţimea ar admira mai degrabă virtuţile mele decât pe ale tale. Te-ai ridicat dintr-odată pe locul pe care inima mea îl alesese pentru tine. De acum încolo visul mi se va împlini: vom domni împreună. Nu mai sunt singur, Ibrahim. Dintre toate binefacerile pe care un om le poate spera aici pe pământ, aceasta este cea mai mare, în afară de contopirea cu Dumnezeu – lăudat fie Numele Lui. Dar destinul îmi interzice lucrul acesta. Nu mai sunt singur, Ibrahim. Între noi nu va mai exista decât un singur flux, cel mai violent şi cel mai blând: cel al prieteniei absolute.

Aceste cuvinte l-au emoţionat pe Ibrahim. Cu toate acestea, bucuria pe care o simţea ascultându-le era mai puţin pură decât cea a lui Soliman, care le rostea. O umbră o întuneca: oricât de departe ar ajunge, el nu va merge atât de departe ca prietenul său.

În câţiva ani, Soliman, secondat sau, mai bine zis, dublat de Ibrahim, a dus Imperiul Otoman pe culmile gloriei.

Sultana mamă n-avea de ce să mai fie neliniştită. După ce se temuse mereu, în zilele grele, de un destin sumbru pentru fiul său, acum, când îl vedea domnind într-o slavă atât de strălucită, cum nici nu visase vreodată, ajunsese, printr-un exces contrar, să-l creadă nemuritor sau, cel puţin, să nu-şi închipuie un alt curs al vieţii lui decât cel încununat de o reuşită fără sfârşit, de o splendoare veşnică. În pofida sarcinilor impuse de calitatea de suveran şi a durităţii sufletului căreia ele îi dau naştere, Soliman o înconjura cu atenţii. Preţiosul Ibrahim veghea la acest lucru, aşa cum veghea la tot. Dar Hafsa Hatun

nu se simţea ofensată de faptul că îi datora respectul tandru cu care o înconjura Soliman. În ochii ei, Ibrahim ţinea evidenţa conştiinţei lui Soliman la fel de bine cum ar fi făcut-o Soliman însuşi. Nu se putea deosebi ceea ce îi revenea unuia sau celuilalt. Se bucura în fiecare zi şi se emoţiona blând că pusese în preajma fiului ei această preţioasă oglindă care-i multiplica virtuţile. Hafsa Hatun ajunsese în raiul mamelor.

Se plictisea.

Îşi umplea zilele îngrijindu-şi cu migală grădina de lalele. Sau se închidea în sălile Tezaurului, în mijlocul bijuteriilor şi al obiectelor preţioase pe care Soliman le îngrămădea acolo cu miile. Cu timpul, din evlavie, spunea el, începuse să nu le mai poarte, cu excepţia ocaziilor în care avea datoria să-şi arate grandoarea. Totuşi, le colecţiona mai departe cu lăcomie. Trecându-şi degetele peste mărgăritarele şi pietrele preţioase încrustate în aur sau puse grămezi în sipete, Sultana se bucura de cantitatea lor, de preţul lor, de rezistenţa lor. Îi apăreau ca o pavăză împotriva timpului. Dar era o bucurie rece.

Iarna, la gura căminului, se înconjura de muzicanţi, povestitori şi femei tinere, alese pentru veselia lor. Aşa se face că, pentru a se distra, a cumpărat o tânără ruteancă pe care neguţătorul tătar care o vindea o botezase Roxelana, fără să se ştie dacă era o aluzie la accentul său pretins rusesc sau la culoarea roşcată a părului, şi pe care ea a denumit-o Hurrem, adică Vesela.

Era mică de statură. Frumuseţea ei nu se observa atunci când avea chipul liniştit şi corpul în nemişcare.

Într-o după-amiază, când venea să o salute pe Hafsa Hatun, Ibrahim n-ar fi deosebit-o în ceata de sclave care, la intrarea lui, s-au dat înapoi în fundul camerei, dacă Sultana nu i-ar fi arătat-o: – O femeie nu poate să-ţi semene, dar priveşte-o pe aceasta, ea îţi seamănă! A fost smulsă din sânul familiei ei, este o sclavă. Totuşi s-ar părea că e predestinată unei sorţi fericite şi că e sigură că o va avea, ca şi tine.

Ibrahim o privi pe Hurrem. Îi văzu gâtul pe care îl apleca spre lumina flăcărilor. Zâmbea. Piciorul ei arcuit bătea ritmic, încălţat în papuc de catifea stacojie. Sultana-mamă îi porunci să se apropie şi să cânte pentru Marele Vizir.

— Ce trebuie să cânt? a întrebat.

— Alege tu.

Se aşează, cu bustul drept, picioarele desfăcute şi gleznele încrucişate. Îşi mişcă şoldurile ca să se aşeze mai bine, îşi netezi rochia cu palma ca să-şi pună pe ea mandolina. Făcea aceste pregătiri cu toată seriozitatea, pe îndelete, fără să se sinchisească de cele două persoane însemnate care aşteptau în faţa ei. A rămas nemişcată o clipă, apoi, în sfârşit, a început.

Când vorbea, vocea ei era puţin răguşită. Când cânta, avea o altă voce, diafană, pe care corzile vocale şi bustul păreau că o dirijează fără efort dintr-o culme în alta. După ce a terminat melodia, în tăcere, din ochii ei au început să curgă lacrimi. Ibrahim a întrebat-o de ce plânge.

— Din pricina muzicii, a spus ea.

— Cântecul tău te face să plângi?

— Nu, muzica, a repetat. Ea există înaintea noastră şi va exista după noi. Eu sunt doar instrumentul prin care se manifestă ea astăzi. De aceea plâng.

— Te simţi nedemnă de ea? Totuşi, ai un glas minunat!

— Nu ştiu, a spus ea. Iertaţi-mă, Stăpâne, nu pot să explic, nu sunt o persoană instruită, n-am învăţat decât să cânt.

— E de-ajuns atunci când cânţi atât de bine cum cânţi tu, a zis Ibrahim. Un dar desăvârşit e o minune.

— Vă mulţumesc pentru laudele voastre, Stăpâne, dar sunt încă departe de a cânta perfect. Şi chiar dacă aş izbuti într-o bună zi să cânt aşa cum trebuie, i-aş putea fermeca pe cei care ascultă, dar nu pe mine. Pentru mine, muzica va fi întotdeauna un zbucium.

— Vrei să spui că vei suferi fiindcă nu ajungi la idealul la care năzuieşti? Aceasta e soarta obişnuită a oamenilor.

— Nu, a răspuns ea, nu-i asta, e altceva. Muzica există în afara noastră. Frumuseţea ei e precisă, e veşnic aceeaşi. Există. Aşteaptă. Ne sfidează. Iată zbuciumul meu.

Hurrem nu mai plângea. A adăugat:

— Dar e un zbucium pe care îl iubesc.

Şi a început să râdă. În aceste hohote cristaline se regăseau ecourile cântului ei, asemeni unor mărgăritare în apa unei cascade.

Ibrahim i-a făcut semn să se reîntoarcă în fundul camerei împreună cu tovarăşele ei. S-a aplecat spre sultana mamă:

— O vreau pe fata asta. Ţi-o cumpăr. Cere-mi orice preţ. Cu cât va fi mai mare, cu atât mi se va părea mai preţioasă.

Ibrahim n-avusese niciodată un sentiment de dragoste

adevărată pentru vreo femeie. Din pricina ascensiunii la putere pe urmele lui Soliman, apoi a beţiei de a o exercita alături de el, nu cunoscuse pasiunea. Pentru poftele sale obişnuite dispunea de o mulţime ele fete pe care nici nu le cunoştea, iar supuşii îi ofereau neîncetat altele noi, venite din Europa, Africa şi Asia. De pe urma lor avea plăceri simple. Înălţările şi prăbuşirile pe care le cântă poe: îi îi erau străine. Emoţia încercată în timp ce-o asculta cântând pe Hürrem crease o spărtură în această indiferenţă.

Când Ibrahim se întorsese triumfător din Egipt, Soliman îi îngăduise să clădească pe Hipodrom un palat la fel de mare ca al lui. Haremul Marelui Vizir întrecea în splendoare tot ceea ce se putea vedea în Imperiu şi la Veneţia.

În seara în care sultana mamă a trimis-o pe Hürrem la el, Ibrahim a dat ordinul ca ea să fie închisă în cel mai somptuos dintre apartamentele lui şi să fie înconjurată de slujnice şi de muzicanţi. O privea prin nişte deschizături secrete din zid cum se instalează. Hürrem alerga de la un capăt la celălalt al micului ei domeniu, se extazia în faţa fineţii ţesăturilor şi covoarelor, a rafinamentului mobilierului, împărtăşindu-le noilor săi servitori fericirea pentru acest lux. Manierele ei erau când graţioase, când triviale, aşa cum este orice fată de-abia ieşită din vârsta copilăriei. Când s-a dezbrăcat pentru a intra în baie, Ibrahim a constatat că trupul ei puţin cam plinuţ nu era de o frumuseţe excepţională, în afară poate de strălucirea pielii. Era ispititoare şi Ibrahim a fost tentat să se ducă la ea. Dar în momentul când se pregătea să împingă uşa, renunţă. Tratând-o pe Hürrem ca pe oricare dintre femeile sale, nu risca să risipească farmecul pe care îl exercitase o clipă asupra lui?

Nu voia să se grăbească, de teamă să nu rupă vraja. Şi-a luat obiceiul ca în clipele de răgaz pe care i le lăsau treburile să petreacă minute în şir în faţa acelor deschizături din perete. Curând i se întâmplă chiar să-şi întrerupă audienţele pentru a veni să arunce o privire, ca şi cum i-ar fi fost frică să nu piardă momentul în care, prin nu se ştie ce semn, Hürrem i-ar fi dezvăluit principiul însuşi al seducţiei ei, echivalentul vizibil a ceea ce fascina în cântecul ei. Îi pândea somnul şi veghea drumurile şi râsetele în grădina înconjurată cu ziduri înalte, tăcerea ei când broda, înverşunarea cu care îşi lucra vocea, capriciile ei, accesele de mânie împotriva slujnicelor, lacrimile care i se iveau în ochi fără motiv. El, care ghicea intenţiile

ambasadorilor şi demnitarilor, era intimidat de ea. Care era misterul ei?

Când o chema, târziu în noapte, o făcea ca să o audă cântând. Nu reuşea să regăsească de fiecare dată vraja de la început. De ce? Nu mai atingea cântecul perfecţiunea de prima dată sau nu mai putea trăi aceleaşi emoţii? Dezamăgirile, în loc să-l îndepărteze de Hürrem, îi sporeau interesul.

Într-o seară, când glasul fetei îl fermecase în mod deosebit, a îndrăznit în sfârşit să i se adreseze:

— Care-i secretul tău? Fiindcă ai unul, nu pot să cred că închipuirea mea e cea care îl născoceşte.

Hürrem a râs. Ibrahim n-o înfricoşa.

— Sunt veselă, a spus ea.

— Doar nu cânţi atât de frumos pentru că eşti veselă!

— Ba da, a zis ea, cred că da. Bucuria mea este o aşteptare. Aştept mereu un lucru pe care-l urmăresc, pe care-l prind, care mă bucură pe moment, dar care nu-mi e de-ajuns. După aceea trebuie să aştept alt lucru şi apoi alt lucru. Bucuria mă stimulează…

Acest ton sprinţar i-a displăcut lui Ibrahim. A trimis-o înapoi.

Hürrem nădăjduia la desfătările şi la furtunile dragostei. Nu le separa de un destin grandios. Pasiune, putere şi bogăţie, asta visase şi sperase încă din copilărie, o copilărie pe care o ura atât de mult încât o ştersese din minte. Nu începuse să trăiască decât atunci când ajunsese la vârsta de a plăcea şi de a dori. Se întâmplase cu câteva luni înainte, atunci când Ibrahim o luase din seraiul sultanei mamă.

La începutul şederii ei în haremul Marelui Vizir trăise cu certitudinea că viaţa la care aspira avea în sfârşit să înceapă. Deşi descumpănită de răceala lui Ibrahim, nu se îndoia totuşi că într-o bună zi el o va lua în braţe şi va face din ea favorita lui. Nu era femeia care să aştepte la infinit. Cum acea zi întârzia, s-a hotărât să-l atace ea prima pe Marele Vizir. Teama făcea să-i bată inima cu putere, dar îndrăzneala sa era mai mare.

— De ce mă neglijezi? De ce femeile celelalte din harem sunt îndreptăţite la favorurile tale, iar eu nu? Nu-ţi sunt pe plac?

Ibrahim nu era obişnuit să fie interogat. Luase obiceiul să nu se explice şi cu atât mai puţin să se justifice, cu excepţia cazului când se afla în faţa Sultanului.

— Retrage-te, i-a spus el.

Hürrem nu era nimic. Marele Vizir avea Imperiul în mâinile sale. Îşi risca viaţa înfruntându-l. Dar îşi adunase tot curajul, şi curajul ei a răbufnit într-o zvâcnire care semăna a mânie:

— Nu, a răspuns ea, nu voi pleca până când nu-mi vei răspunde. Era sigură că Ibrahim avea să le poruncească eunucilor aflaţi în spatele draperiei să o gonească. Ochii i s-au umplut de lacrimi.

— Tu eşti stăpânul meu, şi dacă nu mă iubeşti, eu nu exist, dacă nu mă doreşti, mi-e totuna dacă mă dai înapoi neguţătorului tătar care m-a adus la Istanbul sau dacă mă ucizi.

Se apropie de el. Ibrahim o lăsă, impresionat de ardoarea pe care o răspândea. Părea gata să moară şi, pe moment, fără-ndoială că aşa şi era. Curajul pe câmpul de bătaie şi tăria de caracter erau calităţile care nu-i lipseau deloc lui Ibrahim. Dar de o înflăcărare atât de naivă ca a acestei fete nu se simţea capabil.

Hürrem a luat mâna Marelui Vizir şi, cu toate că el s-a împotrivit, şi-a pus-o pe cap, unde părul îi era împletit în cozi savante.

— Sunt o biată fată, a spus ea. Tu eşti liber şi puternic. Dacă vei vrea să mă iubeşti, mă voi devota în întregime fericirii tale.

— Îţi faci iluzii, i-a răspuns Ibrahim. Nu sunt liber şi puternic decât fiindcă aşa vrea Marele Stăpân. Şi eu sunt un sclav.

— Dar Sultanul nu se poate lipsi de tine. Eu nu am pe nimeni. Eliberează-mă, eşti singurul care o poate face.

Ibrahim şi-a retras mâna din părul lui Hürrem şi s-a ridicat.

— Ce-ai fi devenit, a continuat ea, dacă Dumnezeu te-ar fi făcut femeie, ca pe mine?

Ibrahim încruntă sprâncenele. Ipoteza era absurdă. Apoi zâmbi. În mod cert, fata asta nu era asemenea celorlalte.

În săptămânile care au urmat, a continuat să o observe pe furiş. Acum o privea cu alţi ochi. Nu se aştepta ca ea să-i dezvăluie, cine ştie cum, cauzele ascunse ale puterii ei de seducţie. Atracţia sa nu se datora unei aure magice. Venea din calităţi pe care el le putea numi: ochii verzi, cărora lacrimile nu le întunecau strălucirea, un trup luminos şi plăcut, o voce divină, hotărâre, spirit, focul şi bucuria din inima ei.

Soliman îl lăsa pe Ibrahim să guverneze. El domnea, cu mintea eliberată de treburile zilnice. Timpul pe care-l economisea astfel îl consacra meditaţiei şi rugăciunii. „Suveran al Suveranilor, împărţitor al Coroanelor Monarhilor Pământului, Sultan şi Padişah al Mării Albe şi al Mării Negre, al Rumeliei, Anatoliei, Caramaniei, al ţinuturilor Rumkr,

Zulcadir, Diarbekr, Kurdistan, Azerbaidjan, al Persiei, al oraşelor Damasc, Alep, Cairo, Meca, Medina, Ierusalim, al întregii Arabii, Yemenului şi al atâtor ţinuturi", dintre toate titlurile pe care le purta, acordând o consideraţie crescândă celor care arătau rolul său de apărător al religiei: „Umbră a lui Dumnezeu pe pământ, Moştenitor al Marelui Califat, Imam Preamărit, Protector al Sanctuarului celor Două Slăvite Oraşe Sfinte". Cu fiecare zi care trecea, cinstea de a fi fost ales de Dumnezeu pentru ca Adevărul Lui să triumfe printre oameni îl preocupa tot mai mult. Din orgoliul credinţei se năştea sentimentul unor îndatoriri superioare. Era singurul care să le poată îndeplini. Şi, înainte de a da legi, trebuia să-şi deschidă sufletul către Dumnezeu, să fie atent la poruncile Sale mai degrabă decât la zgomotul lumii, să-şi purifice spiritul pentru ca Voinţa Lui să-l lumineze.

Ibrahim respecta credinţa prietenului său, pentru că îl respecta întru totul. Şi apoi ea era o puternică pârghie a puterii. Dar, deşi se silea să dea dovadă de cea mai mare deferentă faţă de teologii eruditi şi de conducătorul lor, care era, potrivit protocolului, egalul său, şi se ducea, în fiecare vineri, în fruntea unei procesiuni la fel de solemne ca aceea a Sultanului, la moschee, religia îi era indiferentă. Soliman o ştia şi nu i-o lua în nume de rău. Dar, pe bună dreptate, Marele Vizir se temea de pietatea Sultanului, pentru că era un spaţiu care lui îi era interzis.

Două dimineţi pe săptămână, uneori trei, Ibrahim reunea conducerea Imperiului. Soliman nu mai binevoia să asiste la aceste divane. Cel mult consimţea, când îl ruga Marele Vizir, să ia loc într-o lojă de unde, ascuns de un gărduleţ de lemn, putea să urmărească dezbaterile. „Ce ai hotărât tu e bun hotărât", îi spunea prietenului său când erau numai ei doi. Ibrahim preţuia încrederea oarbă pe care i-o acorda. Totuşi, era enervat de această lipsă de interes, ca şi cum ar fi fost» o încălcare a pactului lor de alianţă.

Deşi anii treceau, cei doi prieteni îşi păstraseră obiceiul de a vâna împreună, lăsându-şi suitele în urmă. Şi mai des încă se plimbau pe Bosfor într-o barcă unde vâslea un sclav surd şi mut. Dar se isprăvise cu întrecerile lor cu arcul şi cu luptele ca pe vremuri la Manissa, cu nesfârşitele conversaţii, cu tăcerile împărtăşite. Soliman devenise sever. Se asprise în austeritate.

Într-o zi, în camera sa, îl anunţă pe Ibrahim că i-o dă drept soţie pe propria lui soră, Hadice Hanim.

— Vreau, i-a spus, ca prin urmaşi sângele tău să se amestece cu al meu.

Căsătoria surorii Sultanului cu Marele Vizir a prilejuit serbări splendide, cum nu mai cunoscuse Istanbulul. Soliman i-a făcut un elogiu atât de ditirambic lui Ibrahim încât până şi cel vizat s-a arătat uimit. Când l-a auzit pe Marele Stăpân proclamând, în faţa tuturor demnitarilor Imperiului şi arătând spre el, că n-avea altă voinţă decât a lui, nu şi-a putut stăpâni un fior. Ce om, în decursul istoriei, pornit de atât de jos a urcat atât de sus?

Când s-a înapoiat în palatul lui ca să fie alături de noua soţie, a zărit-o pe Hürrem care plângea în braţele slujnicelor sale în fundul culoarului. Sultana mamă o gonise din frumosul ei apartament ca să-şi instaleze acolo fiica.

— Împacă-te, i-a spus el zâmbind, vei avea mai mult.

A poruncit ca tânăra femeie să fie condusă la Sultan cu un răvaş pe care l-a dictat pe loc: „Acceptă această fată din dragoste pentru mine. Este un dar nedemn de binefacerile cu care tu mă copleşeşti. Dar tu eşti Sultanul, şi eu nu sunt decât sclavul tău. Hürrem, pe care ţi-o ofer, îmi e dragă fiindcă o cred capabilă să te înveselească, să te captiveze şi, prin fericirea pe ţi-o va dărui, să te apropie de fericirea pe care o cunosc eu datorită ţie".

VI

Între Soliman, Ibrahim şi Hurrem, pradă pasiunii lor pentru prietenie, dragoste şi putere, armonia a durat zece ani. Este admirabil.

Încă din prima seară, Soliman s-a simţit cuprins de adoraţie pentru Hurrem şi Hurrem i-a împărtăşit sentimentele. Timp de o săptămână nu s-au despărţit. Patima iubirii îi mâna, ca o chemare de pe un alt tărâm, departe de zbuciumul lumii, ca o cale spre acele plaje unde marea, cerul şi pământul se contopesc. Soliman şi-a dat seama că nu se va mai putea lipsi de această fată. A acceptat înrobirea. Nu-l făcea să se simtă mai slab. Îi deschidea drumuri pe care nu le mai bătuse niciodată, îi elibera elanuri de care nu se ştia capabil. Din această potrivire, pe care o gusta pentru prima oară, nu-şi imagina că ar putea să se ivească vreun rău. Cel mai rău ar fi fost să obosească. Dar oboseala însăşi era de neînchipuit. Din fiecare îmbrăţişare, Hurrem ieşea intactă, oferindu-i veselia ei clocotitoare. Ea îi voia binele. îl iubea.

Se spunea, la Palat şi în bazarele din oraş, de îndată ce vestea a

fost aflată – şi a fost aflată aproape imediat: ceea ce i se întâmpla Sultanului putea avea urmări atât de mari încât nimic nu scăpa miilor de ochi şi urechi care stăteau la pândă –, şi se repeta la nesfârşit că străina îl vrăjise pe Marele Stăpân cu licori magice. Dar singura licoare magică era ea însăşi: buzele ei moi, febra pe care o stârnea în el şi pe care o împărtăşea, misterul vocii ei când ea cânta şi el asculta, cu ochii închişi, bucuria pe care prezenţa ei o transmitea, până şi somnul care urma îmbrăţişărilor. Prin dragostea pe care o avea pentru el, părea să-l cunoască mai bine decât se cunoştea el însuşi, ca şi cum ar fi fost o singură fiinţă în două persoane şi două sexe, iar ea, în această fiinţă reunită, era partea luminoasă.

Alarmată, sultana mamă l-a convocat pe Ibrahim.

— Sultanul e nebun după fata asta. Tu i-ai aruncat-o în braţe. Care e scopul tău?

Ibrahim, în loc să-i răspundă, a prevenit-o.

— Să nu faci presupuneri răuvoitoare. E un rol care nu ţi se potriveşte. Te înjoseşte.

Dar Hafsa Hatun nu era dispusă să asculte astfel de sfaturi.

— Tu ai ales-o pe sclava asta dintre femeile mele. Tu ai format-o şi ai instruit-o. Când ai socotit că era pregătită, i-ai oferit-o Sultanului. Aveţi amândoi aceleaşi gusturi. Ştiai că are să-i placă. Ştiai că, venind de la tine, ea va avea în ochii lui un preţ pe care o femeie împodobită numai cu farmecele sale nu l-ar avea. Hürrem este instrumentul prin care încerci să domneşti asupra singurului cotlon din sufletul Sultanului care ţi-a scăpat până acum: cel al dorinţelor lui.

Aceste cuvinte, rostite pe un ton grăbit, i-au adus Marelui Vizir un zâmbet trist pe figură.

— Dacă asta vrei să crezi, a spus el, eşti liberă s-o crezi.

— Pretinzi că mă înşel? %

— N-avem acelaşi punct de vedere. Tu eşti femeie şi mama Sultanului. Eu sunt bărbat şi prietenul lui. S-ar putea ca, dacă n-aş fi slujit eu drept mijlocitor între ei, pasiunea lor să fi fost mai puţin bruscă şi mai puţin arzătoare. Căci e adevărat, aşa cum spui, că Soliman nu s-ar fi îndrăgostit nebuneşte de Hürrem dacă n-ar fi ştiut că mă fermecase pe mine mai înainte. Iar Hürrem poate că n-ar fi fost în stare să se arate drăgăstoasă şi să-şi deschidă inima dacă, înainte de a-l întâlni pe Sultan, n-ar fi făcut lângă Marele Vizir un fel de repetiţie generală, o primă schiţă a idilei ei cu un prinţ atotputernic. Dar eu

n-am calculat nimic din toate acestea. Dacă crezi că m-am slujit de ea ca să-mi controlez mai bine stăpânul înseamnă că nu cunoşti încrederea care ne leagă pe fiul tău şi pe mine. Aş prefera să pierd prietenia lui mai degrabă decât să păstrez aparenţele prin mijloace necinstite. Nu am trecere la el decât prin purtarea mea directă şi sinceră. Nu vreau altceva. În purtarea faţă de el, toate eforturile mele, dacă ar fi să fac eforturi, ar consta în a evita să-l aservesc vederilor mele. Ambiţia mea este să n-am nicio influenţă asupra lui. Să văd prin ochii lui, să acţionez ca şi cum el ar acţiona, să fiu un alter ego al lui mi-e de-ajuns, mă copleşeşte. Şi, la urma urmelor, uiţi un lucru: că dragostea există, că ea poate ilumina două fiinţe, că ea scapă împrejurărilor şi voinţelor. Am dus-o pe Hürrem la Soliman. Dar, chiar dacă aş fi avut gânduri ascunse, acum este iubita Sultanului.

Dacă îl iubeşti pe Soliman, trebuie s-o iubeşti şi pe ea. Nu trebuie să fii nici neliniştită, nici geloasă. Fiul tău înfăptuieşte în cel mai înalt grad tot ceea ce un om îşi poate dori mai mult: suveran al unui imperiu imens, stăpân al unei bogăţii nesecate, el ştie să învingă pe câmpurile de bătaie, să dea legi înţelepte, să-i înţeleagă pe poeţi şi pe savanţi, să se roage lui Dumnezeu. Ca să fie desăvârşit, nu-i lipsea decât dragostea. Hürrem i-a adus-o. E un privilegiu nemaipomenit să fim martorii acestei perfecţiuni. Ea ne depăşeşte. Trebuie să avem încredere. Va domni armonia dacă vom avea încredere.

Vorbind, Ibrahim se înflăcărase. Inima îi bătea cu putere. Se înclină adânc în faţa lui Hafsa Hatun şi se retrase ca să-şi ascundă tulburarea. A mers până la foişorul de unde puteai îmbrăţişa dintr-o privire oraşul. Pescăruşii planau de la un ţărm la celălalt al Bosforului. Îşi ascunse chipul în mâini. Voia din tot sufletul să creadă că ceea ce este admirabil apare dintr-o iniţiativă superioară. El, cel mai lucid şi mai vigilent dintre oameni, fie că era vorba de propriul său interes sau de cel al statului, era convins că ceea ce e important se împlineşte de la sine sau aproape: măreţia şi frumuseţea sunt inaccesibile prin calcule omeneşti, întotdeauna prea scurte, chiar dacă sunt concepute de un vizionar genial, întotdeauna pătate atunci când sunt puse în practică de acel realism cinic care coboară cele mai nobile cauze. Nu luptase ca să ajungă Mare Vizir. Prietenia lui Soliman îl ridicase la această funcţie ca la un har suprem. Ţinea la această inocenţă. Putea să şi-o permită: pe lângă Sultanul Sultanilor, umbra lui Dumnezeu pe pământ, el era unic şi de neînlocuit.

Hürrem avea trei sute de rivale în haremul stăpânului ei. La început nu s-a gândit la asta. Soliman îi consacra, zi şi noapte, ore în şir. Fiecare clipă petrecută cu el era o încântare ale cărei efecte o protejau de orice gând neplăcut. Când o părăsea, ea retrăia mai întâi ceea ce tocmai trăise. La scurt timp după aceea, reconstituia totul într-o singură viziune. Mângâieri, zâmbete, gemete şi jurăminte se înlănţuiau într-un fel de dantelă al cărei desen devenea din ce în ce mai abstract, până când se reducea la o linie pur spirituală: evidenţa dragostei lor. Alteori, îşi rememora câte un episod al dragostei lor şi îl detalia, cum admiri un diamant ales dintr-o comoară.

Adormea. Când se trezea, începea o altă perioadă încântătoare: aşteptarea următoarei întâlniri. Erau, îndreptate spre viitor şi, prin aceasta, mai nesigure şi mai tulburi, aceleaşi valuri de imagini şi de emoţii, acea rătăcire între propriile dorinţe şi dorinţele celuilalt, când celălalt este puţin tu însuţi şi când hotarele dispar, îşi chema femeile şi eunucii. Ei trebuiau să-i pregătească pietrele fierbinţi, mai multe căzi cu apă curată şi mănuşile de baie din iarbă de mare, cearşafurile de bumbac, unsorile, pieptenii, parfumurile. În mare grabă! Una o freca sub abur. Alta o săpunea. Apoi două fete o clăteau. O ştergeau. Un egiptean o masa. Femeile o parfumau şi o coafau. Răspundeau de frumuseţea ei, adică de dorinţele lui Soliman. Îi alesese ea însăşi pe toţi. Cu o singură excepţie: bătrâna sclavă însărcinată să o epileze. Pe aceasta, Sultanul i-o impusese. Cerea ca slujitorii ceilalţi să se retragă înainte de a începe ea. Nu o privea niciodată pe Hürrem în faţă. Mâinile ei, pergamentoase din cauza cerii fierbinţi, îi făceau rău: îi provocau mici suferinţe, oficiau minuscule rituri de sacrificiu direct pe piele, ultimele înainte de apariţia lui Soliman. El dădea la o parte draperia. Rămânea nemişcat ca s-o privească pe Hürrem. Ea nu pleca ochii.

După câteva luni totuşi, când pasiunea devenise obişnuinţă, Hurrem, în timp ce pândea paşii iubitului când se îndrepta spre ea, îşi imagina, de-a lungul culoarului, femeile din harem tolănite în alcovurile lor. Şi ele auzeau cizmele Marelui Stăpân răsunând pe lespezi, şi ele îl aşteptau. Erau frumoase, voluptuoase şi viclene. Râsetele lor, în curţile interioare, ţipetele lor ascuţite de fete au devenit tot atâtea împunsături de cuţit care o torturau. Iar noaptea, prezenţa lor tăcută în spatele zidurilor o apăsa. Aceste temeri n-aveau, de fapt, niciun temei. De când o cunoscuse, Soliman nu se mai apropiase de nicio altă femeie.

Totuşi, pe Hafsa Hatun nu o liniştiseră nobilele cuvinte ale lui Ibrahim. Hărţuită de gelozia sa de mamă şi de sultană, până atunci stăpână la Curte, de-abia le ascultase şi nu le înţelesese deloc. Reţinuse numai că Hurrem nu era, aşa cum crezuse ea la început, o creaţie a Marelui Vizir. Cu atât mai mare era primejdia, în ochii ei, Hurrem căpătase înfăţişarea intrigantei hotărâte să abată cu orice preţ în favoarea ei întreaga parte a puterii pe care, în sistemul imperial, o femeie era capabilă să o aibă. A sperat câtăva vreme că preferinţa fiului ei pentru această femeie nu va dura. Apoi, obosită de această aşteptare zadarnică, a hotărât că era de datoria ei să intervină.

Hafsa Hatun era fiica hanului tătarilor din Crimeea. Trimise soli la Teodosia. Instruiţi cum trebuie, ei i-au adus la cunoştinţă guvernatorului provinciei că nimic nu i-ar fi mai pe plac Sultanului decât să i se dăruiască zece fecioare aparţinând marilor familii cu care era înrudită mama sa. Deoarece, au adăugat ei, Soliman dorea un fiu care să aibă aceeaşi obârşie ca el. Dintre aceste nobile fete, el ar alege pe cea care va avea onoarea să-l poarte în pântecele ei. Trebuiau să fie toate sănătoase, supuse şi de o frumuseţe desăvârşită. Născocind amănuntele acestei poveşti, Hafsa Hatun ajungea să creadă că propriile ei dorinţe erau, la urma urmelor, cele ale fiului ei, pe care, din pricina unei orbiri trecătoare, el nu le mai vedea. Era corect să creeze împrejurările care să i le dezvăluie. În adâncul inimii, îşi imagina recunoştinţa lui Soliman, mulţumirile înduioşătoare cu care ar copleşi-o pentru că a ştiut să-l aducă pe drumul cel bun.

Când guvernatorul a debarcat la Istanbul, Hafsa Hatun l-a convins ca, în loc să se prezinte la palat, să vină în apartamentele ei cu preţioasa încărcătură, în ziua şi la ora când urma s-o viziteze Sultanul. Calculul pe care şi-l făcea, iluzia ei, era ca Soliman, în prezenţa tinerelor tătăroaice, să înţeleagă că numai una dintre ele, aleasă de mama lui şi de acelaşi sânge cu ea, era vrednică de rangul de favorită. Pe această întruchipare a sa, care ar fi sub dominaţia ei, Hafsa Hatun o îndrăgea de pe acum.

La Curte, Ibrahim ştia tot. În ciuda precauţiilor luate de Sultană, a urmărit pas cu pas complotul urzit de ea. Veghea la tot. Când a sosit ziua, a prevenit-o pe Hürrem. În clipa în care Soliman a intrat în camera ei, aceasta i s-a aruncat la picioare.

— Ştiu că mâine guvernatorul din Teodosia trebuie să-ţi ofere zece fecioare. Pe femeile din haremul tău, care se aflau aici înaintea

mea, le accept pentru că n-am încotro. Dar dacă astăzi le-ai păstra pe aceste zece fete, aş muri de durere. Dacă ai accepta fie şi numai să le priveşti, durerea mea ar fi precum aceea pe care aş simţi-o dacă mi-ai implânta de zece ori pumnalul în piept.

Plângea în hohote. Perspectiva de a fi părăsită îi sfâşia inima, ca şi cum s-ar fi întâmplat deja. Sultanul o ridică. O mângâie.

După ce Hürrem se linişti, Soliman îl chemă pe cămăraşul care păzea în anticameră:

— Caută-l pe guvernatorul din Teodosia. Spune că-i poruncesc să-şi îmbarce ceata de fete înainte de apusul soarelui. Comunică-i că este destituit, bunurile îi sunt confiscate şi numai din bunătate îi cruţ viaţa şi îl osândesc la surghiun.

Apoi s-a întors spre iubita lui şi i-a cuprins chipul în mâini.

— Să nu te temi de nimic, i-a spus. Să nu te temi niciodată de nimic. Nu există decât un singur stăpân, şi acela sunt eu. Iar eu te voi iubi mereu. Şi te voi ocroti mereu.

Când a aflat de trimiterea tinerelor tătăroaice înapoi şi de destituirea guvernatorului, Hafsa Hatun s-a îmbolnăvit de necaz. Soliman îşi cunoştea mama. I se părea firesc ca ea să aibă anumite drepturi asupra lui pentru că îl adusese pe lume şi-l ocrotise până când ajunsese la tron. Pentru toane, resentimente şi pentru gelozia ei nu-i purta pică. Supusă încă din copilărie rivalităţilor din serai, răutăţilor urzite acolo, cum putea caracterul ei să nu fie deformat de meschinărie?

Nu i-a făcut niciun reproş, s-a ferit de orice aluzie care ar fi putut să o facă să bănuiască că i-ar fi ghicit manevra. A vizitat-o în fiecare zi, i-a adus în fiecare zi o bijuterie, a legănat-o cu duioşia unui fiu iubitor, i-a arătat că pe locul pe care îl ocupa în inima lui n-avea nicio rivală. Era mierea care-i plăcea bătrânei sultane. Pentru un timp, şi-a recâştigat seninătatea.

La ceva vreme de atunci, într-o noapte, în harem a izbucnit un incendiu. Vântul dinspre Marmara adăugându-se şi el, focul a distrus vechiul palat de lemn. Hürrem şi celelalte femei au izbutit să scape. Eunucii le-au condus în noul palat Topkapî, unde îşi avea reşedinţa Sultanul. În timp ce fetele, tremurând de groază, erau instalate în clădirile de serviciu, Soliman a alergat la iubita sa pentru a o îmbărbăta. A condus-o în interiorul celei de-a treia incinte, cea în care nu se putea intra decât cu autorizaţia sa, spre un pavilion unde

dormeau câţiva paji ai casei sale. Uluiţi de prezenţa augustului personaj care-i lovea cu cizmele în coaste ca să-i trezească, s-au împrăştiat în întuneric. Unul dintre ei, pradă fricii, a alunecat de pe cornişa care domina Bosforul, a căzut şi şi-a spart capul de stânci. Avea paisprezece ani şi se născuse în acelaşi sat ca şi Ibrahim. Dar cui îi păsa?

La lumina torţelor, o armată de servitori a făcut să dispară min-direle şi bulendrele pajilor, le-a înlocuit cu draperii, covoare, sipete, oglinzi, a ars parfumuri. Într-o clipă, încăperea s-a metamorfozat în alcov. Hürrem s-a culcat acolo. Soliman a rămas lângă ea.

S-a şuşotit mult la Curte că Hürrem nu era străină de incendiu. Ibrahim, înştiinţat imediat de reţeaua lui de informatori, a anunţat că oricine răspândeşte această calomnie riscă să-şi piardă capul. Zvonul a murit înainte să ajungă la urechile lui Soliman. Nici Hürrem n-a fost tulburată de acest zvon. Instalată în pavilionul pajilor, departe de rivalele sale îngrămădite habar n-avea unde, aproape de Stăpânul ei, care venea la ea în fiecare seară şi adeseori rămânea cu ea până dimineaţa, liberă să se plimbe prin grădinile în terasă care se deschideau spre orizonturile mării, se credea în paradis. Nu avusese niciodată parte de o fericire mai mare. Nu va avea niciodată parte, credea ea atunci, de una care să o întreacă.

Într-o după-amiază, pe când stătea pe marginea unui havuz, s-a apropiat de ea un copil de cinci-şase anişori.

— Cum te cheamă? a întrebat-o el.

— Hürrem, dar pe tine?

— Mustafa.

S-au jucat, dându-le să mănânce peştişorilor din havuz. Mustafa s-a întors a doua zi ca să-i arate lui Hürrem şoimul lui. La cea de-a treia vizită, în timp ce contemplau o caravelă care aluneca spre Cornul de Aur, o femeie grasă, îmbrăcată în negru, s-a repezit spre ei urlând.

— Lasă-mi fiul în pace! Ce băutură vrăjită i-ai dat ca să-i adormi neîncrederea? Te pregăteai să-l omori, vrăjitoareo!

Copilul a luat-o la fugă, speriat de ţipetele maică-sii. Hürrem a înfruntat-o:

— De ce m-acuzi? Cine eşti tu?

Femeia, în loc să răspundă, şi-a reluat insultele:

— Crezi că-ţi este îngăduit orice, dar va veni şi ceasul pieirii tale.

Băuturile tale vrăjite nu pot să facă nimic împotriva timpului care îţi va schimonosi trupul. Şi eu l-am văzut pe Soliman târându-se la picioarele mele, şi eu l-am auzit şoptindu-mi jurăminte veşnice… Dar eu i-am dat un fiu, singurul lui fiu. Nu eşti tu prima care încearcă să-l ucidă pe Mustafa. Şi nici n-o să fii ultima. Vă voi zdrobi pe toate. Prin inima Sultanului femeile sunt în trecere, dar pe fiul lui îl va iubi întotdeauna. Blestemată fie aceea care ridică mâna asupra lui!

Hürrem se făcuse albă ca varul. Nu ştia că Soliman are un fiu. Nimeni din preajma ei nu îndrăznise să i-o spună. Numai una dintre slujnice îi pomenise de înclinaţia pe care o avusese Soliman la începutul domniei lui pentru o femeie pe nume Gülbahar.

— Nu ştiam că Mustafa este fiul Stăpânului nostru, a îngăimat ea. Şi dacă aş fi ştiut-o, de ce-aş fi vrut să-l ucid?

— Pentru acelaşi motiv care m-ar face să-l ucid pe fiul tău dacă i-ai dărui Sultanului unul!

Gülbahar se apropie de Hürrem. Guşa sa grasă tremura. Pe obrajii-i stacojii curgea sudoarea. „Într-o zi, se gândi tânăra fată, voi fi asemenea acestei zgripţuroaice: respingătoare”. A vrut să se dea înapoi. Gülbahar a înşfăcat-o de mijloc cu o mână, mototolindu-i ţesătura rochiei:

— Pântecul tău e tânăr, dar e gol… Am să-i spun Sultanului c-ai vrut să-l îneci pe fiul lui. O să te dea soldaţilor. Şi o să-ţi închei viaţa într-un bordel.

O scuipă pe Hürrem în faţă. Aceasta o pălmui, apoi îşi încleşta mâinile în părul ei. Se rostogoliră amândouă pe marmura terasei. Se băteau cu unghiile, cu picioarele, cu dinţii. Suflau din greu, se insultau, care mai de care. Cu fiecare lovitură pe care o dădea, Gülbahar ar fi vrut să lase în carnea tinerei femei o cicatrice respingătoare. Hürrem, cu fiecare lovitură, voia s-o omoare pe Gülbahar, s-o facă să dispară de pe faţa pământului. Alarmaţi de ţipete, au venit în goană eunucii. După ce au reuşit cu chiu cu vai să le despartă, a trebuit să se unească câţiva pentru a o duce pe fiecare dintre ele spre pavilionul său.

Furia lui Hürrem s-a potolit de îndată ce a rămas singură. În genunchi, s-a târât până la oglindă: zgârieturile îi vârstau chipul, una, cu adâncimea unei brazde, i-l tăia de sus în jos: frunte, pleoapă, pomete, gât, până la umăr. Se vede desfigurată şi căzută pentru totdeauna în dizgraţie. Îşi ascunde faţa între braţe, se ghemuieşte, îşi linge sângele care-i curge din nas. Prezicerile lui Gülbahar privind

nestatornicia lui Soliman, loviturile furioase pe care şi le-au dat au golit-o de orice încredere în ea şi, de altfel, de orice încredere în orice, fie din lumea realităţii, fie din cea a sentimentelor. Este ceva mai presus de frică şi de disperare, ceva ce nu poate fi controlat de raţiune. De ce să se agaţe? Dacă nimic nu dăinuie, totul este în zadar. Ce importanţă are ce i se va întâmpla? Să fii iubită de Soliman, să putrezeşti într-o cocioabă, să mori – care e diferenţa din moment cp nu era nimic decât o bucată de carne nenorocită. „Dacă nimic nu dăinuie, totul este în zadar". Se cufundă în această certitudine cenuşie. Nu o încerca decât o dorinţă: să doarmă. Somnul, atât de familiar, atât de misterios, i se pare în această clipă singurul dar binefăcător dat de Dumnezeu creaturilor sale.

La ieşirea de la rugăciune, Ibrahim îl informează pe Soliman despre cearta care a opus-o pe fosta favorită actualei. îl sfătuieşte pe prietenul lui să o trimită pe Gülbahar împreună cu Mustafa să locuiască departe de Istanbul. Tânărul prinţ va fi la adăpost de comploturi. Mama lui, pe care căderea în dizgraţie a făcut-o arţăgoasă până 1 – nebunie, nu va mai avea răgazul să semene discordia în palat. oliman de-abia îl aude. Sare în şa şi galopează spre pavilionul lui Hürrem. Suita lui se precipită după el în mare neorânduială, ienicerii, caii, lăncile şi steagurile se ciocnesc.

Hürrem îi interzice lui Soliman să intre în camera ei. El insistă. Ea îi transmite printr-o sclavă că refuză să i se arate urâţită de răni. Soliman se retrage. Va aştepta ca Hürrem să-l înştiinţeze când se va socoti în stare să-l primească.

Opt zile se scurg fără vreun semn. Apoi alte câteva zile. Hürrem, care îl evită, devine o obsesie. Absenţa ei îl tiranizează. E înnebunit când constată că, şi atunci când se roagă, spiritul său e rătăcit. Într-o seară, nu mai rezistă. Se duce până la pavilion. Doi eunuci moţăie pe prag. Îi dă deoparte. împinge uşa. Uşa rezistă. O doboară, lovind-o cu umărul. Hürrem tremură, în picioare, în mijlocul încăperii. Soliman înaintează spre ea. Caftanul lui, căptuşit cu blană, care-l învăluie de la umeri până la picioare, îl face să semene cu un turn, ca acelea împinse spre metereze, în timpul asalturilor. Ea caută să scape, la dreapta, la stânga, fuge în fundul încăperii. În cele din urmă se prăbuşeşte pe treptele alcovului, cu un braţ întins în faţa ei, cu fruntea la pământ. Părul, risipit în jurul capului, îi descoperă ceafa încovoiată de învinsă. El o domină cu toată înălţimea lui, inundat de sentimentul care se

zbate în el ca o furie, de neputinţa de a şterge distanţa care îi separă. De zece zile ea nu se mai spală, nu se mai piaptănă, de-abia mănâncă. Tunica pe care o poartă e îmbibată cu sudoare. Slăbită, cu pielea brăzdată de cicatrice, cu toată strălucirea stinsă, parcă arsă de nenorocire, Hürrem poartă, direct pe trup, doliul iluziilor sale. Soliman întinde braţul spre ea. Hürrem simte căldura celui care se apropie şi se fereşte într-o parte. Răsturnată pe spate, o fracţiune de secundă, îşi fixează privirea pe smaraldul care scapără pe fruntea lui Soliman. Apoi îşi ascunde chipul cu mâinile, puse una peste alta, ca o pavăză.

— Nu mă atinge. Nu sunt demnă să mă atingi. Milioane şi milioane de oameni până la sfârşitul veacurilor îşi vor aminti de puterea ta. Dumnezeu te-a ales şi îţi vorbeşte. Iar eu voi îmbătrâni şi voi putrezi în pământ ca şi cum n-aş fi existat.

În clipa în care degetele lui Soliman îi ating obrazul, leşină. O ridică şi o ia cu el. Îşi recapătă cunoştinţa când simte dulceaţa buzelor lui Soliman. Din timp în timp, el îşi dă capul pe spate ca s-o contemple. Privirea lui, concentrată din pricina neliniştii şi adoraţiei, o scoate pe Hurrem din neantul în care se prăbuşise. Revine la viaţă în ritmul respiraţiilor lor contopite. Această osteneală a renaşterii se înfăptuieşte lin, fără eforturi. Treptat-treptat, ea realizează moliciunea divanului pe care este lungită, respiră mirosul pielii ei care a fost spălată de necurăţenii, începe să zărească tavanul pictat, faianţele albastre, draperiile. Camera în care a dus-o Soliman este somptuoasă. El îi întinde un pocal, ea bea. El îi strecoară între buze o smochină zaharisită, ea o mănâncă. O sărută.

Mai târziu, Soliman adoarme şi Hurrem îl contemplă la rândul ei. În timpul somnului care urmează după dragoste, chipul lui colţuros şi palid se rotunjeşte, se colorează. Copilul de odinioară iese din nou la iveală. Sigură că n-o aude, ea îndrăzneşte să-i spună, mângâindu-i fruntea: „Copilul meu, păstrează-mă… Viaţa mea, păstrează-mă lângă tine… Despărţită de tine, mor”.

Când Soliman se dezmeticeşte din somn, primele cuvinte pe care le rosteşte o copleşesc:

— De acum înainte te voi păstra lângă mine. Celelalte femei se vor întoarce în vechiul palat de cum va fi reclădit. N-o s-o mai vezi pe Gülb ahar. E în drum spre Edirne, unde va rămâne împreună cu Mustafa. Se ridică, îi întinde mâna şi o conduce prin cameră, anticamere, săli şi saloane:

— Iată regatul pe care ţi-l dăruiesc. Ce vrei să schimbi, schimbă. Ce vrei să ai, cere. Ţi se va da ascultare ca mie însumi.

Luxul din apartament nu o impresionează pe Hurrem. îl vede, dar proporţiile armonioase sunt cele care o atrag şi rafinamentul amănuntelor. Aurul, argintul, mătasea, pietrele scumpe şi lemnul preţios o intere"; ază mai puţin decât grija cu care meşterii le-au lucrat şi le-au „nbinat.

Soliman o duce la o uşă secretă ascunsă în spatele unui panou pictat. Îi arată mecanismul care o pune în mişcare. De-a lungul unui culoar boltit, merge înaintea ei până la un alt apartament mai vast şi mai auster.

— Aici, spune el, dorm, mă rog şi meditez. Vei fi binevenită la orice oră. O singură altă persoană mai are acest privilegiu, Ibrahim. Camera lui e lipită de asta. Iată culoarul care ne leagă. Astfel, de acum înainte, între voi doi, cu prietenul meu pe latura unde soarele răsare şi cu iubita mea pe latura unde el apune, voi fi, din câţi există, omul înconjurat de cel mai mare devotament… Ţi-ai regăsit bucuria?

— E la fel de imensă ca palatul tău, răspunde Hurrem. Ea îmi umple sufletul şi mă covârşeşte. Mă face demnă de tine.

Zvonurile, calomniile, presupunerile frământă şi mai mult Curtea şi oraşul de îndată ce se află de marea favoare de care se bucură sclava ruteancă. Deformate de invidie şi de teamă, evenimentele care au dus la această situaţie capătă aspecte monstruoase. Unul susţine că ştie din sursă sigură că Hurrem a cerut capul prinţului Mustafa. Ca să obţină această satisfacţie groaznică, ea a refuzat să se culce cu Sultanul. Pe jumătate nebun din cauza patimii nesatisfăcute, l-a dus chiar el pe băiat la Hurrem, care l-a strâns de gât cu mâinile ei. La Edirne au fost trimişi nişte impostori. Corpul copilului sacrificat e îngropat în grădina ucigaşei. Îngraşă trandafirii. Altul povesteşte, coborând glasul, că roşcata îl pune pe Soliman să-i bea sângele menstrual: aşa îl ţine prins. Martori au văzut cu ochii lor cum Soliman se târa la picioarele ei, iar ea, cu piciorul pus pe ilustrul cap, îşi dicta dorinţele. Se dau asigurări că, de acum înainte, ea va asista la şedinţele Divanului, în loja Sultanului, în spatele gărduţului de lemn. E bănuită de amestec în toate şi, firește, ea se găseşte în fiecare decizie, în fiecare numire, în fiecare revocare. Ieniceri şi negustori, curteni şi ambasadori, toţi se întrec în vorbe scandaloase şi îşi împărtăşesc reprobarea pe care o inspiră oamenilor cinstiţi această intrigantă, această târfă, această drăcoaică.

Totuşi, după ce se retrage la el acasă, fiecare îşi face planuri cum să intre în graţiile ei.

Or Hürrem, care şi-a atins cea mai mare ambiţie – să trăiască în intimitatea iubitului ei –, pierzându-şi cunoştinţa, fără vreun calcul, nu visează decât la fericire. N-are habar de tulburarea pe care a stârnit-o. Iubită copleşită de atenţii, tânără, veselă, toate clipele pe care nu le petrece cu Soliman şi le ocupă cântând, jucându-se şi râzând cu două slujnice din ţinutul său natal care i-au devenit prietene.

Ibrahim este singurul care ştie că Hürrem nu se sinchiseşte de putere şi visează numai la dragoste. Că viaţa retrasă, pentru a se bucura numai de pasiune şi veselie, o încântă. I se pare un lucru magnific, aproape sfânt că a ajuns la această stare de fericire inocentă. El este paznicul acestei izolări şi face în aşa fel încât nimic să n-o tulbure. Vigilenţa sa e cu atât mai mare cu cât ştie că nu va putea dăinui mereu.

VII

Zece ani de putere absolută i-au dat lui Soliman o privire de vultur: toţi oamenii, dedesubt, erau iepuri. Nu-şi mai cheltuia perspicacitatea pentru a examina diferenţele dintre ei. Dimpotrivă, îi plăcea să-i vadă, pe toţi, aşa cum erau, inteligenţii şi proştii, naivii şi viclenii, eunucii graşi, cumpliţii ieniceri, miniştrii, hamalii, poeţii, negustorii, mari şi mici, mişcaţi de aceleaşi resorturi, care erau, în general, interesul şi frica. La ce bun să-i deosebească din moment ce îi manevra! Se obişnuise cu gustul amar al acestei constatări. O rumega. Îi dădea sentimentul reconfortant al certitudinii superiorităţii sale. Cu fiecare zi care trecea se închidea tot mai mult în dispreţ. De la fiecare se aştepta la ce e mai rău.

Vârsta joacă acelaşi rol ca puterea: te dezamăgeşte. Unghiul sensibilităţii se închide. Iluziile se veştejesc odată cu carnea. Odinioară înflăcărat, chipul lui Soliman nu se mai însufleţea decât, uneori, din pricina mâniei. Şi ea prefăcută. Sub turbanul tras până la sprâncene, pleoapele lui cenuşii şi inerte păreau de plumb.

Mult timp, Ibrahim a scăpat acestei viziuni a suveranului. Numai lui, tovarăşul zilelor de odinioară, care îl însoţise, fără să facă vreun pas greşit, pe drumul măreţiei, Soliman îi păstrase o vie afecţiune, încredinţat că va fi răsplătit în schimb cu o afecţiune egală, creditându-l pe prietenul comorii lor comune cu sentimentul unei încrederi reciproce inepuizabile.

Dar, cum se ştie, puterea corupe, timpul deteriorează. Tragedia vine din depărtări. Nu o vezi venind.

Cu cât Soliman se îndepărta de oameni, privind de sus temenelele lor derizorii, cu atât se apropia de Dumnezeu. Copia cu mâna lui Coranul, se închidea cu teologii pentru a discuta pe marginea textelor sacre. Atunci Ibrahim n-avea acces la el.

Marele Vizir trebuia din ce în ce mai des să rezolve singur problemele Imperiului. Pentru a-şi impune autoritatea i se întâmpla să afirme cu aroganţă faţă de demnitari şi de ambasadori, care, din considerente tactice, dădeau impresia că se îndoiesc de ea, că, pentru a lua o hotărâre care privea Imperiul, n-avea nevoie să-l consulte nici pe Sultan, nici pe altcineva. Ştia că, procedând astfel, se expunea. Era considerat înfumurat şi smintit. Era acuzat că voia să reducă puterea lui Soliman la o aparenţă. Dar el îşi făcea datoria. Persevera fără precauţie. Dacă ar fi procedat altminteri i s-ar fi părut că aduce o ofensă prieteniei stăpânului său. Era dezamăgit numai de faptul că dragostea lui Hürrem nu-l proteja pe Soliman, aşa cum sperase el, de acea spirală care îl absorbea departe de mediocrităţile acestei lumi, într-o confruntare cu propria lui imagine sublimată. Aşa şi-l reprezenta Ibrahim – pe care transcendenţa nu-l interesa pe Dumnezeu. Se temea mai mult decât de orice ca nu cumva credinţa Sultanului să se transforme în pură contemplaţie. Ar fi rămas singur la cârma Imperiului. Fără mâna Marelui Stăpân, care să-l susţină, orice ar fi gândit cei pe care îi făcea să tremure, el n-ar fi fost nimic. De aceea, insista, cu toată puterea de convingere, să-i aducă aminte că, dacă orice om putea să-l laude şi să-l adore pe Creator, el fusese-pus pe tron pentru a fi locţiitorul său pe pământ. Nu era greu să-l convingă. Soliman, cu trecerea anilor, se simţea mai mult ca oricând ales, el şi numai el, să extindă asupra întregului univers domnia Islamului. Era ca o văpaie. Acum şi pentru veşnicie, el era Califul Preamărit, Gaziul suprem.

După primele victorii asupra necredincioşilor, care marcaseră începutul domniei lui, Soliman continuase să-şi pregătească armata pentru noi cuceriri. Artileria se bucura de toată grija sa. Se construiau alte şi alte nave. Pe cine avea să atace mai întâi? Pe de o parte, erau creştinii din Ungaria susţinuţi de Carol Quintul, căruia el refuza să-i recunoască titlul de împărat şi-l numea dispreţuitor regele Spaniei. Pe de alta, mai mârşavi decât creştinii erau în ochii lui şiiţii din Persia.

Şahului lor, Tahmasp, care tocmai urcase pe tron, i-a scris:

„Dacă în firea ta stricată de greşeală ar exista o scânteie de onoare şi de zel, de mult timp ai fi dispărut. Am hotărât să-mi duc oştirile la Tabriz şi în Azerbaidjan şi să-mi ridic cortul în Iran şi Turan, la Samarkand şi în Khorasan… Mai înainte ca mulţimea oştirii mele, mare cât munţii, să-ţi cotropească ţara, să-ţi pustiască regatul şi să-ţi nimicească familia, pleacă-ţi capul, renunţă la coroană şi îmbracă, asemenea strămoşilor tăi, rasa de derviş… Dar dacă persişti în orgoliul lui Faraon şi în nebunia lui Nemrod, dacă mergi mai departe pe cărarea greşelii, curând, în zăngănit de săbii şi de lănci şi în bubuitul tunurilor mele, vei simţi că ceasul pieirii tale a sosit. Chiar dacă te vei vârî în pământ ca o furnică, chiar dacă îţi vei lua zborul în aer ca o pasăre, tot te voi găsi. Cu voia lui Dumnezeu, voi şti să te lovesc şi voi curăţa lumea de infama ta existenţă".

Ambasadorul veneţian află de scrisoare. A presupus că ea anunţa o ofensivă iminentă împotriva şiiţilor şi a venit să se informeze la Ibrahim. Acesta ştia mai bine ca oricine că în primăvara următoare armatele otomane vor lua drumul Ungariei. Chiar el îl convinsese pe Soliman că spre vest trebuia să se îndrepte: ungurii erau împărţiţi şi Liga de la Cognac ridica împotriva lui Carol Quintul o parte din Europa şi pe papă.

— Când va trebui, i-a răspuns el diplomatului, vom ataca acolo unde trebuie să învingem, cu ajutorul lui Dumnezeu şi spre slava Lui. Noi, turcii, vorbim puţin şi făptuim mult. De altfel, ce importanţă are dacă vom începe să netezim sub copitele cailor noştri munţii Ungariei sau pe cei ai Persiei? Până la urmă nu poate exista decât un singur Imperiu pe pământ, aşa cum nu există decât un singur Dumnezeu în cer.

Ambasadorul îl cunoştea pe Ibrahim de multă vreme. Nu se lăsa înşelat de aceste fanfaronade.

— Asta, a replicat, este ceea ce crede stăpânul tău. Dar tu, care eşti convertit, o crezi?

Ibrahim i-a răspuns cu o figură imperturbabilă:

— Credinţa stăpânului meu este şi vrerea mea. Ambasadorul a dat să se retragă. Ibrahim l-a reţinut:

— Spune-i dogelui că este în interesul major al Serenissimei Republici să nu intervină, orice s-ar întâmpla.

Într-o dimineaţă de aprilie, Soliman a părăsit Istanbulul prin

poarta dinspre Adrianopol în fruntea a o sută de mii de oameni. Şi au pornit. Când ploile torenţiale luau podurile, ele erau reconstruite. La Sofia, armata s-a împărţit. Ibrahim s-a îndreptat spre fortăreaţa Petrovaradin şi a asediat-o. Sultanul a ajuns la Belgrad. Sângeac-beii Bosniei şi Herţegovinei şi hanul tătarilor din Crimeea i s-au alăturat cu trupele lor. Curând, Marele Vizir a venit să-i anunţe căderea Petrovaradinului, însoţit de cinci sute de capete ale nefericiţilor apărători ai garnizoanei. El nu pierduse decât douăzeci şi cinci de soldaţi. Expediţia a pornit mai departe, de-a lungul Dunării. Regele Ungariei, Ludovic II, îşi aşezase trupele în câmpia de la Mohács, ca să-i taie lui Soliman drumul spre Buda. Deşi implorase ajutorul întregii Europe, nu putuse să strângă decât treizeci de mii de oameni. Dar avea încredere în cavaleria lui, îmbrăcată în fier din cap până-n picioare.

Marele Vizir era în fruntea trupelor din Rumelia, în prima linie. A rezistat primului şoc. Apoi a desfăcut rândurile ostaşilor săi. Cavalerii unguri s-au înfundat în breşă pentru a pune mâna pe Sultan, care se afla în spate. Era ceea ce prevăzuse Ibrahim.

Imediat, trupele lui l-au învăluit pe duşman şi l-au căsăpit. Între timp, treizeci de viteji unguri reuşiseră să se apropie de Soliman. Au ucis gărzile de corp. L-au încercuit îndeaproape şi mai multe din loviturile lor de lance i-au atins platoşa. Când Ibrahim a văzut primejdia în care se afla prietenul său, a adunat câţiva ieniceri şi le-a poruncit să se strecoare sub caii atacatorilor şi să le taie jaretele. El însuşi s-a aşezat în faţa stăpânului său, învârtindu-şi sabia. În jurul lor, cavalerii unguri se prăbuşeau sub cai. Soliman şi Ibrahim au pornit în galop, lăsându-i pe ieniceri să-şi termine treaba cu pumnalul. Cu răsuflarea tăiată, râzând amândoi, ca pe vremea tinereţii lor, cei doi bărbaţi au luat-o peste câmp.

Curând, la semnalul lor, tunurile turceşti au deschis focul. Ungurii s-au împrăştiat în toate direcţiile. Regele Ludovic s-a refugiat în mlaştini, unde şi-a pierdut viaţa. Seara, victoria otomană era desăvârşită.

Soliman le-a scris el însuşi mamei lui şi lui Hurrem ca să le anunţe izbânda. A trimis, de asemenea, relatări ale victoriei tuturor guvernatorilor Imperiului:

„Dumnezeu, în marea Lui generozitate, le-a dat oştirilor mele glorioase o asemenea izbândă cum n-a mai dobândit niciunul dintre sultanii vestiţi, nici dintre hanii atotputernici, nici chiar dintre

însoţitorii Profetului. Ce a mai rămas din neamul nelegiuiţilor a fost stârpit. Lăudat fie Domnul, Stăpânul lumii!"

În toate înştiinţările îl ridica în slăvi pe Ibrahim, „acest erou care şi-a folosit toate calităţile înnăscute", şi îi atribuia meritul principal al victoriei. Chiar pe câmpul de bătaie, a prins cu mâinile lui pe turbanul prietenului său, sub privirile tuturor celor care fuseseră martorii curajului şi geniului militar ale acestuia, o pană de bâtlan împodobită cu diamante. „Ea te va proteja cu umbra ei, i-a spus Soliman, precum aripa Fericirii".

Afecţiunea, stima, recunoştinţa pe care le încerca faţă de Ibrahim nu puteau fi mai mari. Voia ca ele să fie împărtăşite de contemporanii săi şi de cei care aveau să vină după ei. Întors la Constantinopol, şi-a rostit panegiricul şi a avut grijă ca istoricul Curţii să îl reproducă în cronicile sale: „Succesul acestei strălucite victorii de la Mohács, funestă pentru necredincioşi şi una dintre cele mai glorioase ale Islamului, s-a datorat emirului războinic, vizirului plin de prudenţă Ibrahim Paşa, a cărui lance a fost precum ciocul unui şoim puternic, al cărui paloş însetat de sânge a fost precum gheara unui leu neînfricat".

Acestui Mare Vizir, ale cărui renume şi putere erau de acum înainte egale cu ale lui, i-a încredinţat grija de a desăvârşi cucerirea Ungariei. Era vorba de a impune, împotriva pretenţiei Habsburgilor, un rege vasal al Sultanului. Această sarcină cerea talent diplomatic şi, ori de câte ori era necesar, folosirea forţei. Ibrahim a reuşit de minune. Dar adevărata ţintă a lui Soliman era cu mult mai ambiţioasă. Voia să-l înfrunte pe Carol Quintul şi să cucerească Viena. Două campanii militare conduse de Ibrahim au urmat celei de la Mohács. Nu s-ar putea spune că au fost nişte eşecuri. De fiecare dată au existat cuceriri, iar drepturile pe care turcii le dobândiseră cu sabia au fost confirmate. Totuşi, de fiecare dată, Carol Quintul a scăpat şi, ajunsă la porţile Vienei, armata otomană, prea departe de bazele sale ca să reziste venirii iernii, a trebuit să ridice asediul şi să se întoarcă spre Istanbul. Soldaţii, Marele Vizir, care era general-comandant, şi Sultanul au fost primiţi ca nişte învingători. Asupra lui Ibrahim a plouat cu onoruri şi recompense. Dar el nu s-a lăsat înşelat. Calităţile lui de organizator şi de strateg, bravura lui, zelul lui neştirbit nu-i vor îngădui niciodată să-i ofere stăpânului său realizarea visurilor sale. Geografia se opunea. El o ştia. Totuşi, n-a încercat niciodată să-l convingă pe Soliman să renunţe.

Prefera himerele de grandoare ale prietenului său propriei raţiuni, chiar dacă ar fi fost făcut răspunzător de înfrângeri. Căci era prea experimentat ca să nu prevadă că într-o zi tot greul eşecurilor adunate va cădea pe capul său. O accepta: era onoarea şi nebunia lui.

Îmbrăcase platoşa trufiei. Plenipotenţiarilor austrieci le-a declarat: „Dintr-un rândaş pot să fac un sultan. Pot să dau moşii cui vreau, fără ca stăpânul meu să facă o observaţie cât de mică în această privinţă. Şi chiar atunci când porunceşte ceva care nu-mi convine, nu se execută nimic. Voinţa mea e cea care se săvârşeşte, şi nu a lui".

E lesne de înţeles că la Curte mişunau oameni pe care gloria lui Ibrahim îi condamna să rămână în umbră şi care unelteau pe ascuns la pieirea lui. Prinzând curaj în vremea insuccesului celui de-al doilea război din Germania, ei au făcut să ajungă aceste cuvinte până la urechile Sultanului. Acesta a răspuns: „Ce spune Ibrahim e adevărat şi are dreptate s-o spună pentru a-i intimida pe cei cu care negociază. El nu mă ofensează, mă protejează".

Invidioşii au fost siliţi să găsească alte argumente pentru a-l ataca pe Ibrahim. Religia părea cel mai potrivit. Clericii care-l înconjurau pe Soliman îl suspectau pe grec. Firește, în public, şi mai ales în ocaziile solemne, el respecta ritualurile. Dar, aflat într-o poziţie care făcea din el un personaj mai presus de legi, Ibrahim era din ce în ce mai puţin grijuliu să-şi ascundă indiferenţa. Convertirea silită la Islam, care îl impresionase când era copil, devenise în ochii săi, odată cu trecerea timpului, semnul condiţiei sale infamante de sclav. Îi plăcea să arate că-şi păstra libertatea de spirit.

Aşa că, după victoria de la Mohács, adusese de la Buda, ca pradă de război, bogata bibliotecă a fostului rege Matei Corvin şi, de asemenea, trei statui de bronz reprezentându-i pe Hercule, Diana şi Apolo. La întoarcerea la Istanbul a pus să fie aşezate aceste statui pe Hipodrom, în apropierea palatului şi a moscheii Aya Sofia. Ceea ce însemna o sfidare a învăţăturilor Coranului. Locuitorii oraşului au fost îngroziţi. Soliman s-a prefăcut că ignoră scandalul. Cortegiul a străbătut în mai multe rânduri Hipodromul, mergând de-a lungul monumentalelor efigii ale falşilor zei, fără ca el să dea vreun semn de iritare. Clerul s-a indignat împotriva idolatrului. Un faimos poet a fost instigat să compună o satiră: „Lumea a cunoscut doi Abrahami: unul a nimicit idolii, celălalt i-a înălţat din nou". Ibrahim nu putea să se facă că nu observă acest atac frontal. A reacţionat imediat. Poetul a fost

arestat, plimbat prin oraş pe un măgar, apoi strangulat. Sultanului i s-a adus de îndată la cunoştinţă martiriul impus de Marele Vizir acestui om pios care nu făcuse decât să exprime, curajos şi cu spirit, sentimentul general. Dar acestei noi lovituri menite să zdruncine poziţia de care se bucura Ibrahim Soliman i-a opus din nou zidul încrederii sale. Tolerant din principiu şi din fire, cu excepţia atitudinii faţă de ereticii şiiţi, a răspuns că statuile de pe Hipodrom nu însemnau ofense aduse lui Dumnezeu decât pentru minţile înguste, închistate în formalism şi sectarism. El unul le socotea opere care demonstrau geniul omenesc şi mai ales trofee care aminteau locuitorilor capitalei succesul oştirilor lui. „Cât despre Ibrahim, a adăugat, a cărui valoare este mai mare decât a tuturor oamenilor din Imperiul meu adunaţi la un loc, din moment ce mă slujeşte, iar eu îl slujesc pe Dumnezeu – binecuvântat fie numele Lui –, el slujeşte adevărata credinţă mai bine decât oricare dintre voi".

De-a lungul acestor ani, favoarea de care se bucura Hürrem a rămas aceeaşi. Dragostea Sultanului rămâne unica ei preocupare. A învăţat s-o apere. Tânăra veselă, căreia îi era de ajuns să se poarte firesc pentru ca iubitul ei să-i satisfacă toate dorinţele, a devenit, din pricina trecerii timpului şi a unui ataşament care era singura sa raţiune de a trăi, o femeie posesivă, bântuită de teama de a nu-şi pierde bărbatul. Era cea dintâi care suferea de pe urma acestei metamorfoze petrecute pe nesimţite. N-o arăta. Stoică şi realistă, îşi dirija destinul. Prin spionii ei, afla că Soliman mergea la femeile din harem şi că aducea acolo fete tot mai tinere. Accepta sau cel puţin se ferea să-i facă reproşuri.

Această gelozie n-o mai încerca acum. Ceea ce o obseda şi o chinuia era insatisfacţia, acest sentiment de gol fără fund în care cădea uneori şi căruia îi urma o acreală, care, în ciuda strădaniilor ei, se revărsa şi îi îneca generozitatea, dulceaţa, veselia. La aceste crize nu era decât un leac: dovezi tangibile că Sultanul o preferă, că, pentru el, este de neînlocuit. Vrea, cere daruri din ce în ce mai somptuoase, dovezi de favoare care să o situeze deasupra tuturor celorlalte, a slujitorilor, a cailor, a palatelor, a grădinilor, care s-o desemneze ca prima femeie a Imperiului, chiar înaintea sultanei mame, pe care a început s-o urască, socotind-o singura sa rivală adevărată.

Soliman îi satisface toate dorinţele; această aviditate îl amuză. E un joc pentru el să-i mulţumească toate capriciile celei pe care o vede

tot ca pe o inocentă cu glas de înger, care i-a dat putinţa să cunoască pasiunea şi pe care o îndrăgeşte cu duioşie. Această uşurinţă sfârşeşte prin a o exaspera pe Hürrem: dacă ceea ce cere ea are un preţ atât de mic pentru Marele Stăpân încât îi este dat imediat, ce valorează ea?

Atunci şi-a pus în cap să ceară imposibilul: ca Soliman s-o facă soţia lui şi împărătească. Până atunci niciun sultan nu se căsătorise legal. Ideea, de-abia încolţită, o sperie. Hürrem o alungă. Ideea revine, se instalează, n-o mai părăseşte. Se străduieşte să reflecteze asupra modurilor de a prezenta extravaganta cerere, inventează argumentele, mijloacele de presiune, manevrele premergătoare cele mai bune pentru a-l înduplecа dintr-odată pe Sultan. A învăţat ce înseamnă intriga în serai, cu atât mai mult de când trăieşte în intimitatea suveranului, martor şi uneori actor în înfruntările dintre poftele pe care le stârneşte atotputernicia. Dar în împrejurarea asta nu reuşeşte să potrivească legile acestei ştiinţe încurcate şi piezişe. Căci, oricum ar lua-o, miza pe care o urmăreşte nu ţine decât de patimă. Este dincolo de puterile ei.

Într-o seară, nu mai rezistă. Cu ochii plecaţi, cu buze tremurătoare, în timp ce îşi repetă în sinea ei că se poartă ca o smintită, că este pe cale de a se distruge, îşi formulează cererea: „Căsătoreşte-te cu mine”. Soliman o priveşte în tăcere. E surprins, impresionat, furios? Pe chipul lui nu se citeşte nimic. Ar vrea să continue să vorbească, să-şi pledeze cauza, să găsească cuvintele care să-l înduioşeze sau mai degrabă să-l atragă până la ea, pe acea culme a emoţiei unde este singură, ca pe un rug. Nu găseşte nimic altceva decât: „Căsătoreşte-te cu mine ori mă omor”. Dar, datorită inteligenţei sau firii ei profund cinstite, păstrează acest şantaj în adâncul inimii. Nu-l ameninţi pe Sultan. Nu-l ameninţi pe bărbatul pe care îl iubeşti.

Soliman continuă s-o privească. Se gândeşte la o bătălie, la acel ostaş care, înainte de asalt, a ieşit din rând şi s-a îndreptat direct spre duşman. Poruncise să-i fie adus. Voia oare să pedepsească acest act de nesupunere sau să răsplătească acest curaj nesăbuit? Nu mai ştie. Infanteristul cu fes roşu n-a fost găsit. Se gândeşte că acum e mort. Cine era? Ce vârstă avea? Şi-l închipuie foarte tânăr, la fel de tânăr ca femeia care se află în faţa lui, pe care credea că o cunoaşte atât de bine şi care, deodată, într-un elan, îi scapă. Se ridică. De obicei, înainte să o părăsească pe Hürrem, o sărută pe frunte. Îşi reţine mişcarea şi se mulţumeşte să atingă cu mâna umărul tinerei femei.

— Trebuie să chibzuiesc, spune.

A chibzui, pentru Soliman, însemna a-l consulta pe Ibrahim. La început, acesta a zâmbit:

— O împărătească, zice el, că e Hürrem sau alta, ar însemna un pol de putere pe care duşmanii mei îl vor folosi împotriva mea. Sunt ani de zile de când încearcă să o întărâte pe favorită împotriva favoritului. împărăteasa împotriva Marelui Vizir, lupta va fi inevitabilă.

— Ţi-e teamă?

— Nu, dar voi cheltui multă energie.

— Ai destulă. Să lăsăm asta. De altfel, când sunt două tabere bine ştiute, nu e rău, chiar din punctul tău de vedere. E mai bine să înfrunţi o parte rivală decât vicleniile a cinci sute de ambiţioşi care schimbă aliatul în funcţie de împrejurări.

— Ai enunţat acum singurul argument în favoarea acestei căsătorii. Nu este de trecut cu vederea, dar, după părerea mea, este insuficient. Mai întâi, mama ta va fi furioasă…

— E de partea ta. O s-o potoleşti.

— Ai încălca o datină seculară. Curtea, clerul, poporul vor fi ostili din instinct. Ei se aşteaptă ca Sultanul să perpetueze tradiţia, nu să o batjocorească. Popularitatea şi reputaţia ta vor fi ştirbite… mai are rost să continui? Ce-ţi spun eu ştii şi tu.

— Una e să ştiu un lucru şi alta e să-l aud din gura ta. Continuă.

— Cei din Imperiu şi din străinătate se vor întreba asupra scopurilor unui act atât de neobişnuit. Răspunsul va fi unul singur: Marele Stăpân e marioneta unei femei.

Soliman aprobă din cap.

— Într-adevăr, dragul meu Ibrahim, aşa se va spune. Dar nu se spune şi acum că sunt marioneta ta?

A făcut câţiva paşi până la fereastra îngustă croită în zid. A deschis-o. Deasupra Bosforului se ridica soarele.

— O să te căsătoreşti cu ea, nu-i aşa? a continuat Ibrahim. De ce?

— Aş putea să-ţi răspund că, dacă mor fără să o fi luat de soţie, va fi zidită în fundul haremului, şi inima mi se strânge de milă când mă gândesc la această soartă groaznică, după bucuriile pe care mi le-a dăruit şi pe care le-a cunoscut. Dar ce importanţă are în fond suferinţa unei femei când mii de fiinţe au îndurat, din voia mea, fără ca eu să tresar, sclavia, tortura şi moartea! Aş putea să-ţi răspund de asemenea că ataşamentul pe care-l am pentru ea este la fel de puternic ca în

primele zile şi că ţin la ea mai mult decât la gloria mea. N-ar fi fals, dar nici întru totul adevărat. Căci aş putea să mă lipsesc de ea. Aş putea-o face foarte uşor, atât de uşor încât mă-ngrozesc. Dragostea pe care am cunoscut-o a alunecat peste omul care am devenit asemenea unui lucru lipsit de greutate, o pulbere de amintiri, un vis pe care l-aş fi avut altă dată…

Ibrahim se duse alături de Soliman, în faţa ferestrei. Oraşul se trezea. O zarvă îndepărtată şi paşnică urca până la ei.

— Ibrahim, i-a spus Sultanul cu glas scăzut, am obosit să fiu un om în această lume. Dacă îndatoririle mele nu m-ar susţine – fiindcă ştii şi tu că sarcinile nu strivesc, ci, dimpotrivă, susţin –, m-aş retrage în singurătatea deşertului, sub ochiul lui Dumnezeu, ca un bob de nisip în căuşul palmei Sale.

— Nu mi-ai răspuns. De ce te-ai hotărât să te căsătoreşti cu Hurrem?

— Pentru că este leală, ca tine. Dar lealitatea ei e mai preţioasă decât a ta. Lealitatea, tu ai dobândit-o asupra ta însuţi, ai format-o, aşa cum fac toţi bărbaţii. E întreţesută cu defectele tale, cu orgoliul tău mai ales, ca faţa unui covor al cărui dos nu e plăcut să-l vezi. A ei e mai rudimentară, mai puţin solidă, dar e pură. E un dar al lui Dumnezeu.

O clipă, unul lângă altul, au urmărit cu privirea bărcile pescarilor care se îndepărtau spre Marea Marmara. Auzeau zgomotul regulat al vâslelor în apă. Ibrahim s-a dat înapoi.

— Îi vei spune lui Hurrem că m-am arătat ostil acestei căsătorii?

— Tu ce crezi?

— Spune-i. Oricum o să afle. Dacă vine de la tine, o să creadă mai puţin că îi sunt duşman.

Căsătoria lui Soliman şi Hurrem a fost celebrată prin serbări la fel de somptuoase ca acelea care salutaseră triumful lui Ibrahim după bătălia de la Mohács. Tot oraşul a fost luminat. Pe Hipodrom, într-o tribună unde stătea în mijlocul Curţii, noua împărătească prezida turnirurile şi defilarea fiarelor. Dar, aşa cum prevăzuse Ibrahim, reprobarea publică a fost atât de vie încât niciun cronicar otoman n-a crezut de cuviinţă să consemneze aceste festivităţi.

Hurrem i-a dat Sultanului un fiu. Până la sfârşitul vieţii avea să aducă pe lume patru, fără a mai număra fetele. Avusese nevoie de dovezi de iubire, spre liniştea sufletului ei. Soliman i le dăduse, preferând satisfacţia iubitei lui propriului său prestigiu. Dar, totodată,

Hurrem s-a pomenit într-o poziţie ale cărei poveri au început să o apese. împărătească şi mamă a unui moştenitor, ea trebuia să-şi asume un rol, să apere interese, să facă un joc. Este oare posibil să nu aluneci pe această pantă care duce de la dăruirea de sine la lupta pentru sine? Este oare inevitabil ca o viaţă pe uşiţă să înceapă cu iubire şi să continue cu ambiţie?

La începutul viziratului, Ibrahim apreciase iscusinţa unui om în vârstă al cărui nume era Iskender Celebi. îl ridicase până la rangul de defterdar, adică intendent general al finanţelor. Spiritul lui metodic, capacitatea de muncă, cinstea lui au făcut minuni. Căpătase mare trecere. Mândru de rigurozitatea sa, fixat în certitudinile tradiţiei, ale bunului simţ şi ale unei morale elementare şi solide, dezaproba orice comportament care îl depăşea. Atitudinile ostentative ale lui Ibrahim îl scandalizau, fastul cu care acesta se înconjura, din motive de gust sau de politică, îl şoca la fel ca o injurie personală. Se înfruntaseră de nenumărate ori: Marele Vizir cerea mijloacele financiare pentru vastele sale reforme, defterdarul le refuza. Dar, până la urmă, tot el era cel care trebuia să cedeze. Aceasta îi provoca o furie nemăsurată, pe care o ascundea – nu putea trece peste ierarhie – şi care-i otrăvea existenţa. Pentru Iskender Celebi, grecul era geniul rău al Sultanului: ar fi dus Imperiul la pieire dacă ar fi fost lăsat să o facă. Mai târziu, când supremaţia lui Ibrahim s-a afirmat şi a condus deschis, cu trufie, treburile, nu în numele Marelui Stăpân, ci în locul lui, neîncrederea arţăgoasă a lui Iskender Celebi a luat proporţii. Şi-a închipuit că Ibrahim, viciat de avere şi îmbătat de orgoliu, plănuia să-i ia locul lui Soliman pe tron. Bănuiala a devenit repede convingere. Iskender Celebi era un om integru, vigilent şi care nu se îndoia de clarviziunea sa. Era, de asemenea, un om al datoriei. Datoria lui era limpede: să-l înlăture pe Ibrahim. Un denunţ direct la Sultan ar fi fost primejdios pentru viaţa lui şi inutil. Ştia, deoarece era martor zilnic, că Soliman era ataşat fără rezerve de favoritul său. Cum misterul acestei legături îi scăpa, îl atribuia unor pricini fără îndoială nedemne. Un motiv în plus pentru a scăpa Imperiul de renegat.

Iskender Celebi s-a hotărât să se folosească de împărătească. I-a fost uşor. De când Sultanul se căsătorise cu Hürrem, el nu mai simţea nevoia să o copleşească cu aur şi cu daruri. Cu vârsta, pietatea îl făcuse auster şi înţelegea ca soţia lui să împărtăşească această austeritate. Pentru a face faţă cheltuielilor, Hürrem recursese la intendentul

finanţelor. Aşa că lui Iskender nu i-a fost greu să se înţeleagă cu ea. Mai abilă decât bătrânul funcţionar, Hürrem n-a crezut nicio clipă că Ibrahim ar fi avut intenţia să ia tronul. Totuşi, avea cu sora sultanului un fiu. Când avea să vină timpul, şi ajutat de împrejurări, acest băiat putea deveni rivalul fiului ei. În afară de aceasta, de când Ibrahim se împotrivise căsătoriei ei, încerca faţă de Marele Vizir un sentiment de ostilitate, întreţinut de încrederea neclintită a Sultanului în el. Sultanul nu-l asculta decât pe el. Pe ea, niciodată. Sfătuită de Iskender Celebi, s-a gândit să-i dezvăluie Sultanului falsul complot al lui Ibrahim în momentul în care Soliman se pregătea să părăsească Istanbulul pentru a porni la o vânătoare. Prefăcându-se înfricoşată de enormitatea lucrului pe care i-l destăinuia, i-a transmis sub forma unor insinuări şi bănuieli ceea ce Iskender Celebi îi prezentase ca indicii de netăgăduit. Soliman a lăsat-o să vorbească fără s-o întrerupă. Când Hurrem a terminat, Soliman i-a răspuns:

— Dacă oricine altcineva în afară tine ar fi îndrăznit să profereze aceste infamii absurde împotriva lui Ibrahim, i s-ar fi retezat capul. Ca să ţi le iert, am să le dau uitării. Dumnezeu l-a ales pe strămoşul meu Osman să fie locţiitorul Lui pe pământ şi să domnească asupra seminţiei de fier. Numai un descendent direct al celui ales poate continua misiunea divină. Cine se îndoieşte de aceasta, se îndoieşte de Dumnezeu. Turcii s-ar ridica împotriva oricui ar încerca să schimbe ceea ce a hotărât El. Dacă numai a mia parte din ceea ce ai spus tu ar fi adevărat, aceasta ar însemna că Ibrahim a înnebunit. Or nu este aşa. Nesăbuită eşti tu.

Şi a plecat la vânătoare. În lipsa lui a izbucnit o revoltă a ienicerilor. Manifestările violente ale acestor ostaşi de elită, conştienţi că ei sunt principala forţă pe care se sprijină puterea sultanului, nu erau de obicei decât un mijloc de a obţine avantaje suplimentare. Totuşi, nimeni nu uita că, în vremurile tulburi ale istoriei otomane, ienicerii fuseseră cei care-i înscăunaseră şi detronaseră pe împăraţi. Soliman însuşi, la începutul domniei sale, ucisese cu mâna lui trei uneltitori ai unei adevărate răzvrătiri. Cauza acestei revolte era întârzierea soldelor. Ibrahim şi-a dat seama imediat. I-a poruncit lui Iskender Celebi să repare pe dată ceea ce el considera o neglijenţă. A potolit spiritele împărţind prime generoase. Ienicerii s-au strâns în faţa palatului său pentru a-l aclama, în pofida mesajelor Marelui Vizir, care îl informa că treaba a fost rezolvată şi că putea să-şi continue fără

grijă partida de vânătoare, Soliman, care primise şi alte mesaje, s-a înapoiat la Istanbul. A cerut cincizeci de capete, surd la sfaturile lui Ibrahim, pe care l-a obligat să asiste lângă el la executarea unor oameni pe care, numai cu o zi înainte, îi primise şi îi tratase ca pe nişte prieteni. Peste relaţia lor a trecut un nor. Exercitarea puterii nu e lipsită de ciocniri, chiar între oameni apropiaţi. Au trecut peste această întâmplare, fără explicaţii.

Iskender Celebi ratase lovitura, dar marcase un punct. Şi-a continuat uneltirile. I-a atras de partea sa pe demnitarii care nu aparţineau taberei lui Ibrahim. Nu trecea o săptămână fără ca unul sau altul să nu strecoare la urechea Sultanului o perfidie împotriva Marelui Vizir. Soliman nu se sinchisea de ele. Când calomnia ajungea de-a dreptul caraghioasă, i-o repeta prietenului său. Râdeau împreună.

Cu toate acestea, într-o zi, căpitanul unui vas, pretinzând că este împuternicit de amiralul Barbarossa, a prezentat în faţa Sultanului o scrisoare capturată pe o galeră aflată sub ordinele lui Andrea Doria, comandantul flotei lui Carol Quintul în Mediterana. Din ea reieşea că Marele Vizir ar fi fost gata să intermedieze o apropiere între împăratul Germaniei şi şahul Persiei, în schimbul vărsării unei mari sume în aur. Banca genoveză Sfântul Gheorghe şi ambasadorul Veneţiei la Istanbul erau desemnaţi ca mijlocitori ai tranzacţiei. Soliman avea o mare stimă pentru amiralul Barbarossa şi ştia complicitatea care-l unea pe Ibrahim de ambasadorul Veneţiei. Alianţa celor doi duşmani ai săi, germanii şi perşii, îi inspira cea mai mare teamă. Se hotărâse să-i atace pe şiiţi şi era enervat de mai multe săptămâni de amânările pe care, sub pretextul pregătirilor militare, i le crea Ibrahim pentru a porni ofensiva. A recitit scrisoarea, a şovăit o clipă, apoi a scăpat aceste cinci cuvinte:

— De data asta trebuie cercetat.

Era primul semn public de neîncredere pe care îl manifesta faţă de favoritul său. „De data asta trebuie cercetat”: când i s-au repetat aceste cinci cuvinte, Ibrahim a pălit. Pământul se căsca în faţa lui. Le-a cerut oamenilor săi să se retragă şi să-l lase singur. Simţea că se înăbuşe, că vederea i se înceţoşează. Acestui om, care făcuse faţă celor mai grave şi mai neprevăzute evenimente fără să-şi piardă un dram din luciditate, care înfruntase de o sută de ori primejdia cu un sânge rece de bătrân înţelept şi o energie tinerească, i-a trebuit o noapte întreagă în care s-a luptat cu el însuşi pentru a se putea arăta din nou

liniştit. Dimineaţă, s-a înfăţişat la Soliman. N-avea altă idee în minte decât să-i mărturisească descumpănirea sa. Totuşi, când a văzut privirea de vultur mort pe care i-o arunca stăpânul său, a înţeles că acesta era, de fapt, gata să lase să-i izbucnească ciuda aşa cum izbucneşti în lacrimi, precum un copil sau o femeie înşelată. Trecuseră timpurile efuziunilor pline de măreţie. Prietenia nu mai era decât o stea pe cer, pierdută în zare, un astru îngheţat care nu mai lumina nimic, nu mai încălzea nimic. Trebuia să fie scurt.

— Vreau, a spus, să-l destitui pe Iskender Celebi şi să pui să fie executat.

— E cinstit şi competent. De ce-aş face-o?

— Pentru că ţi-o cer eu.

— E un motiv cam şubred.

— Nu mi se pare, a zis Ibrahim.

Au tăcut o clipă, nemişcaţi, faţă-n faţă.

— Ce-i reproşezi? a întrebat Soliman.

— A stârnit revolta ienicerilor ca să mă piardă în ochii tăi. Ura pe care mi-o poartă răzbeşte până la tine.

— În poziţia pe care o ai, e normal să ai duşmani. Ai avut întotdeauna.

— Da, însă aveam un prieten.

Soliman nu s-a clintit. Sub pleoapele grele, ochii lui au rămas stinşi, aburiţi de un soi de plictis.

— Voi vedea, a spus. Vom mai vorbi despre asta.

— Eu n-am să mai vorbesc, a răspuns Ibrahim.

Se înclină adânc şi se retrase mergând de-a-ndărătelea cum o cerea protocolul oricărui supus aflat în faţa Sultanului, un protocol pe care el nu-l respectase niciodată până în acea zi.

Era nevoie de mai puţin de o oră pentru ca, prin şuşotelile eunucilor, totul să fie aflat în prima incintă a palatului. Sultana mamă, deşi era bolnavă şi se retrăsese de mai multe luni de zile, i-a trimis imediat vorbă fiului ei să vină s-o viziteze în apartamentul întunecos din care nu mai ieşea.

— Sacrifică-l pe Iskender Celebi, i-a spus ea. E singurul mod de a-i recâştiga lui Ibrahim încrederea.

— Defterdarul n-a greşit, a răspuns Soliman. E un model pentru sute de funcţionari care asigură prosperitatea Trezoreriei noastre. Fără finanţe solide nu există putere. Am nevoie de zelul lor. Proasta

dispoziţie a lui Ibrahim va trece.

Hafsa Hatun ridică din umeri:

— Ibrahim e de neînlocuit, a spus ea. Ceilalţi nu.

Puţin mai târziu a fost rândul lui Hurrem să pledeze pe lângă Sultan.

— A-l renega pe Iskender Celebi înseamnă a mă renega public pe mine, a zis ea. Oricine ştie ataşamentul lui faţă de mine şi fidelitatea faţă de fiul nostru. Dacă cedezi şantajului lui Ibrahim, orgoliul lui nu va mai avea limită. Data viitoare o să-ţi ceară să mă surghiuneşti pe mine.

— Ibrahim nu-ţi este duşman. Gelozia ta n-are obiect. Este produsul imaginaţiei tale.

Hurrem l-a întrerupt:

— Eşti orb… Ibrahim nu suportă ca altcineva să te influenţeze. A sosit vremea să-i arăţi că ai rămas stăpânul.

Voia să se arunce la picioarele Sultanului, dar el se îndepărtase deja.

Soliman nu a luat nicio hotărâre. Timpul trecea. Hafsa Hatun s-a stins din viaţă. Ibrahim o pierduse pe cea mai sigură aliată. La Curte se credea că dizgraţia sa era inevitabilă. Clanul împărătesei triumfa. Iskender Celebi se comporta ca şi cum marele vizirat trebuia să-i revină mai devreme sau mai târziu. Începuse să promită posturi. Dar, în toamnă, după pregătiri îndelungate, când trupele au fost gata, Soliman a adăugat titlurilor lui Ibrahim pe cel de serasker, adică de comandant suprem al armatelor sale. În cursul unei şedinţe a Divanului, i-a încredinţat misiunea de a duce singur campania împotriva şiiţilor din Persia, care trebuia să-i încununeze domnia. „Am să mă alătur ţie, i-a spus, după ce vei lua Bagdadul. Iskender Celebi te însoţeşte”.

Ibrahim a pornit în fruntea a două sute de mii de oameni.

Totuşi, rana nu i se tămăduise. Neîncrederea lui Soliman îl lovise până în străfundul inimii. Durerea, închisă în el, mustea. Ea trezea şi aţâţa instincte pe care până atunci le stăpânise: gelozia, antipatia, nevoia de răzbunare. Călărind prin Anatolia şi apoi prin Azerbaidjan, cu figura încruntată, taciturn şi inabordabil, îşi imagina revanşe când strălucite, când viclene. Graţia Sultanului îl părăsise. Nu-l mai încerca decât satisfacţia de a-şi născoci strategeme prin care să-i umilească pe toţi cei care i se împotriviseră. Grija războiului l-ar fi abătut fără îndoială de la aceste gânduri josnice în care îşi irosea

inteligenţa. Dar fortăreţele safavide se supuneau fără luptă. Şahul Tahmasp, care cunoştea terenul, se retrăgea pe măsură ce înaintau grelele batalioane otomane. Soldaţii sufereau, animalele mureau din lipsă de hrană. Ibrahim nu se arăta preocupat. Refuza să i se vorbească: intendenţa era domeniul lui Iskender Celebi. Când a ajuns la Lacul Van, cei mai tineri dintre generalii săi l-au presat să se îndrepte asupra Bagdadului. Aşa ar fi procedat şi el altă dată, fără ezitare. În loc de aceasta, cu capul împuiat de calcule şi precauţii, a tergiversat, apoi a luat hotărârea, dezastruoasă din punct de vedere strategic, să oprească ofensiva şi să petreacă iarna la Alep. Acolo, în inactivitate, rumegându-şi ranchiuna împotriva omului căruia îi consacrase viaţa sa, forţele sale, geniul său şi care se îndoise de el, a fost încercat de ispita de a făptui lucrul de care fusese acuzat fără ca el să se fi gândit vreodată să-l făptuiască: să-l răstoarne pe Soliman şi să-i ia locul. Era ca o febră. Într-o seară, când se îmbătase, i-a anunţat pe generalii săi uluiţi că de acum înainte înţelegea să fie salutat cu titlul de „serasker sultan". „Sultan" la turci îl desemna în exclusivitate pe Marele Stăpân. Febra a trecut. Şi-a recăpătat controlul şi luciditatea. Totuşi, criza lăsase urme. El, altă dată neobosit, era cuprins de accese de delăsare. Era o oboseală deopotrivă fizică şi morală: membrele greoaie, spiritul paralizat de un sentiment nedesluşit de zădărnicie.

În primăvară a ocupat Tabrizul, capitala Imperiului safavid, pe care Tahmasp tocmai îl abandonase.

Sătul să aştepte o victorie care nu mai venea, Soliman părăsise Istanbulul. L-a întâlnit pe Marele său Vizir la Tabriz. Cele două oştiri au luat-o în sfârşit în direcţia Bagdadului prin munţi. Intemperiile, bolile, foametea mai ales decimau trupele. Au ajuns istovite în faţa cetăţii Califilor. Ibrahim a pătruns în oraş şi a organizat acolo intrarea solemnă a stăpânului său. Ştia că acesta punea un preţ neasemuit pe recunoaşterea sa ca protector al întregului Islam, sunniţi şi şiiţi dimpreună. Soliman şi-a manifestat public satisfacţia. Au fost trimişi soli care să anunţe Imperiului şi lumii că sultanul turc era de acum înainte succesorul legitim al califilor. Dar, în timp ce vizita împreună cu Ibrahim palatul şi grădinile, odinioară somptuoase, astăzi în ruină, a început să facă un calcul rece:

— Am luat Bagdadul. îl vom reclădi şi vom reface, sub cârmuirea noastră, farul lumii aşa cum a fost el pe vremea lui Harun-al-Raşid. Dar asta ne-a costat treizeci de mii de oameni,

douăzeci de mii de cai şi cămile. În plus, Tahmasp este viu, iar cavaleria lui intactă. Eşti mulţumit?

— Am ascultat ordinele tale. Am atins obiectivul pe care mi l-ai fixat.

— Altă dată erai mai rapid şi mai eficace. Asta te scutea să ceri să ţi se spună „sultan".

Ibrahim a vrut să se explice. Soliman l-a oprit:

— Nu, nu te justifica. Şi eu am îmbătrânit, dragul meu Ibrahim. Şi eu, ca să-mi susţin curajul, mă las câteodată năpădit de gânduri nelegiuite: să nu mai fiu doar slujitorul lui Dumnezeu, ci deţinătorul unei părticele din divinitatea sa suverană. Ce simplu ar fi! îndepărtează-te, lasă-mă să mă rog. Trebuie să cer iertare pentru nebunia mea.

Se prosternă în praf, cu capul întors în direcţia Oraşului Sfânt. Ibrahim îl contempla, subjugat. Când Soliman se ridică, îl anunţă cu o voce egală pe însoţitorul său că rapoartele pe care le primise chiar înainte de plecarea lui din Istanbul nu lăsau nicio urmă de îndoială în privinţa răspunderii lui Iskender Celebi în organizarea jalnică a campaniei.

— Trebuie să plătească pentru greşelile făptuite. L-am destituit din funcţiile lui. În clipa în care îţi vorbesc, şeful pazei mele probabil că a pus mâna pe el. Eşti mulţumit acum?

Ibrahim l-a înfruntat:

— Nu, a răspuns.

— Ce mai vrei?

— Ţi-am mai spus: viaţa lui.

A doua zi Sultanul a cerut să-i fie adus intendentul finanţelor şi l-a condamnat la spânzurătoare. În timp ce ienicerii îl târau, bătrânul în lanţuri urla că Marele Vizir era un trădător în solda perşilor, că în mod voit rătăcise armata îndreptând-o spre Alep în loc să cucerească Bagdadul, că ar fi putut să-l zdrobească de zece ori pe Tahmasp şi că se abţinuse fiindcă era omul lui, cumpărat cu aur greu.

Aceste acuzaţii au răsunat sub bolta palatului. Generalii, cămăraşii, toţi demnitarii care asistaseră la proces în sală, ca şi ostaşii îngrămădiţi la porţi, le auzeau. Ibrahim stătea la dreapta sultanului, în picioare, aproape de tron. Nu s-a clintit când, în tăcerea lăsată, Iskender Celebi a adăugat cu o voce spartă că-i oferea lui Dumnezeu sacrificiul vieţii sale pentru ca Atotştiutorul să-l lumineze pe sultan

asupra perfidiei unui nelegiuit care voia să-i ia locul şi să lase Imperiul pradă necredincioşilor. Gărzile l-au târât pe nefericit afară. Ibrahim le-a urmat, străbătând mulţimea în urma lor până la locul din piaţă unde trebuia să aibă loc pedepsirea, înfipt drept în faţa spânzurătorii, cu turbanul tras până la ochi, cu braţele încrucişate, a asistat până la ultima zvârcolire la agonia celui care aruncase umbra îndoielii asupra loialităţii sale.

De cum s-a înapoiat la Istanbul, Ibrahim i-a destituit, izgonit şi ruinat pe toţi cei care, manipulaţi de Iskender Celebi, îl ponegriseră pe el. Întocmise o listă, care nu părăsea niciodată buzunarul cămăşii lui, lipită de inimă. În fiecare seară mai ştergea câte un nume. O făcea fără bucurie, ca o datorie a cărei îndeplinire nu-i aducea nicio uşurare. Amiralul Barbarossa, grec ca şi el şi aliatul lui, l-a vândut piraţilor, în piaţa din Alger, pe căpitanul care avusese nefericirea să dezlănţuie fatalul „De data asta trebuie cercetat" al lui Soliman. Până şi Hürrem tremura. Dar Ibrahim şi-a oprit răzbunarea la porţile apartamentelor sale: niciunul dintre oamenii care aparţineau casei ei n-a fost hărţuit, deşi mulţi dintre ei răspândiseră calomnia. Aceasta nu dovedea la Ibrahim nici prudenţă, nici indulgenţă. Amintirea iubirii care-l legase de împărătească n-avea importanţă. Ceea ce o făcea pe Hürrem sacră în ochii lui, nevinovată orice ar fi întreprins, era dragostea pe care i-o purta lui Soliman.

Când n-a mai avut niciun nume pe listă, a intrat într-o dimineaţă la Sultan, aşa cum făcuse, de zece ani, în atâtea dimineţi. De câte ori nu străbătuse, în zori, culoarul boltit care lega camerele lor? Prin ferestruicile tăiate în zid, razele soarelui care răsărea îi luminau chipul cu intermitenţă. Simţea sub picioare răceala lespezilor. Pe acoperiş, corbii croncăneau. A împins uşa, a îndepărtat draperia a cărei moliciune mâna sa o cunoştea atât de bine. Se îmbrăcase cu un caftan de pânză groasă strâns la mijloc cu o frânghie. A înaintat până la patul lui Soliman, i-a luat mâna şi a sărutat-o.

— Stăpâne, a spus, preaiubitul meu Stăpân, am venit să te anunţ că mi-am îndeplinit misiunea şi că mă voi retrage.

— Să te retragi, unde? De unde?

Aceste întrebări mânioase nu l-au tulburat pe Ibrahim. A continuat cu vocea lui gravă: 9

— Renunţ la toate sarcinile şi la toate titlurile mele. Toate bunurile cu care m-ai copleşit ţi le dau înapoi.

Privirea moartă a lui Soliman se însufleţi. Mânia îi îmbujora obrajii şi-i umfla venele gâtului.

— Eşti un smintit. Oare ai uitat, în orgoliul tău nemăsurat, că ai fost întotdeauna şi că eşti încă un sclav, sclavul meu? Datoria ta este să asculţi. Porunca mea este să rămâi alături de mine. Mai avem multe lucruri de îndeplinit de pe locurile pe care Dumnezeu ni le-a dăruit… De ce zâmbeşti?

— Ochii tăi scapără ca altă dată. Vrei să ne batem?

— Copilăriile tale nu mă amuză. Sunt nedemne de persoanele noastre. Acum retrage-te. Te voi întâlni la consiliu.

— Nu voi fi la Divan. Nu voi mai asista niciodată. Mâine voi părăsi oraşul. Am cumpărat pe ţărmul unde m-am născut o livadă cu măslini. Mă voi gândi la tine în fiecare dimineaţă, când soarele se ridică deasupra mării.

Soliman urlă:

— Îţi interzic să mă părăseşti.

Ibrahim se dădu un pas înapoi pentru a evita mâna pe care Sultanul o îndrepta ameninţător asupra lui.

— Hotărârea mea e nestrămutată, a spus el. Nici Dumnezeu n-ar putea-o schimba.

Emoţia îi gâtuia glasul. După un timp, a rostit:

— Îţi mulţumesc pentru prietenia ta.

Ibrahim părăsi în grabă camera sultanului, străbătu grădina, pătrunse la Hürrem împingându-i pe eunucii negri care-i păzeau uşa. Ea tocmai se trezise. Scoase un ţipăt de groază văzând că Marele Vizir se apropie de patul ei.

— Nu mă ucide. N-o să ţi-o ierte niciodată. Sângele meu va cădea pe capul tău şi al fiului tău.

El a liniştit-o:

— Nu mai sunt Marele Vizir. Sunt un sclav adunat de pe drumuri căruia i s-a spus Ibrahim şi care nici nu-şi mai aminteşte de numele pe care îl purta la naştere. Mâine nu mă vei mai vedea. Vei fi singură lângă Marele nostru Stăpân. Te las. Veghează asupra lui.

Hürrem se uita la el, mută de uimire.

— A trecut multă vreme de când nu te-am văzut fără podoabe, a adăugat el. Eşti foarte frumoasă. Puterea te consumă, dar dragostea te păstrează aşa cum eşti. Ai mai mult noroc decât mine.

A doua zi, în zori, în camera sa, care se învecina cu a sultanului,

slujitorii săi l-au găsit pe Ibrahim zăcând fără viaţă, strangulat cu un şnur. Soliman preferase ca prietenul său să moară decât să-l părăsească. Oraşul, Imperiul, lumea au aflat această veste cu şi mai mare stupoare decât cea care uluise oraşul, Imperiul, lumea în ziua când micul grec fusese numit Mare Vizir.

I s-a adus lui Soliman pergamentul găsit lângă cadavrul lui Ibrahim, pe care el copiase, cu scrisul său cel mai ferm:

„*Iată, am consimţit, dacă tu aşa vrei, iubite ucigaş, la moartea mea acum, ceea ce hotărăşti tu să alegi, aceea aleg şi eu*".

Până la sfârşitul domniei sale, care a mai durat treizeci de ani, Soliman n-a mai rostit nici măcar o dată numele lui Ibrahim.

Nota autorului

Citatele de la paginile 14, 30, 100 sunt extrase din *Dâwân* de Husayn Mansur Hallaj, traducere de Louis Massignon (Éditions du Seuil, colecţia „Points Sagesses", 1981).

Citatele de la paginile 32 – 34, 40, 46, 59, 79, 81 – 84, ca şi faptele principale şi nenumărate amănunte sunt extrase din *Soliman le Magnifique* de André Ciot (Fayard, 1983). Această biografie a fost singura mea sursă documentară, împreună cu *Histoire de l'Empire ottoman*, publicată sub conducerea lui Robert Mantran (Fayard, 1989). Cititorii care ţin la exactitatea istorică o pot consulta cu mult folos.

Tragedia lui Soliman, Hürrem şi Ibrahim a făcut, începând din secolul al XVI-lea, obiectul mai multor istorisiri, în numeroase limbi, în forme literare diverse. Cel mai recent, din câte ştiu eu, este romanul lui Catherine Clement, *La Sultane* (Grasset, 1981).

N-am citit aceste lucrări, în mod intenţionat. Mai întâi, ca să nu fiu influenţat. Apoi, şi mai ales, de teamă ca talentul predecesorilor mei să nu mă abată de la dorinţa de a scrie acest roman despre care am ştiut, din capul locului, de îndată ce am descoperit subiectul rezumat în cincisprezece rânduri într-un ghid turistic al Istanbulului, că va fi, sub pretextul unui basm oriental, cea mai personală dintre cărţile mele.

Contravaloarea timbrului literar se varsă în contul ASPRO, nr. 2511.1 – 3009.1/ROL, BCR Sector 1, Bucureşti.

Editura Paralela 45

Piteşti: 0300, str. Fraţii Goleşti 128 – 130; tel. /fax: 0248/63 14 39; 0248/63 14 92; 0248/21 45 33; e-mail: ep45 pitesti.ro

Bucureşti: Sector 4, b-dul Dimitrie Cantemir, nr. 2 O, al. 8, se A, el. 3, ap. 16; tel. 021/335 36 97; e-mail: bucureştip45 voxiine.ro

Braşov: 2200, str. Hărmanului, nr. 21, al. 31, se D, el. 3, ap. 14; tel. /fax: 0268/33 36 01; e-mail: ep45 deltanet.ro

Cluj-Napoca: 3400, b-dul Eroilor, nr. 6 – 8; tel. /faxi 0264/43 40 31; e-mail: ep45 cirdslink.ro

Tiparul executat la tipografia Editurii Paralela 45

Louis Gardel (n. 1939, în Algeria) este unul dintre cei mai cunoscuţi scriitori francezi contemporani, autorul a şapte romane şi a numeroase scenarii de film. Celebrul *Fort Saganne* (1980) – ecranizat de Alain Croneau şi avându-l în rolul principal pe Gerard Depardieu – a primit Grand Prix du Roman al Academiei Franceze, iar *Zorii celor preaiubiţi* (1997) Premiul France Television.

Louis Gardel spune o triplă poveste – a unei prietenii, a Unei legături amoroase şi a raportului de putere – în această operă pe care, cum însuşi mărturiseşte, o consideră „cea mai personală" dintre cărţile sale. „Am descoperit subiectul cărţii rezumat în cincisprezece rânduri, într-un ghid turistic din Istanbul", explică autorul care a dat viaţă acestor personaje istorice, studiate cu o deosebită finețe.

Şebahat Eroi

Louis Gardel, autorul faimosului Fort Saganne, *se simte în largul lui în Orient, pe malurile Bosforului. În timp ce trage cu urechea la intrigile haremului, autorul descifrează corespondența cu dogele Veneției, care povestește despre numărul sclavelor, al pietrelor prețioase şi al capetelor retezate, folosite de seniori ca monedă de schimb. I se poate reproşa autorului un exces de pudoare? Rămâne la discreția cititorilor să restituie romanului dimensiunea lui exotică.*

Lire

5.O

ISBN 973 – 593 – 635 – 6

fii

50.000